

Regioaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

Op weg naar duurzame veiligheid
2015 - 2020

Voorwoord

Huiselijk geweld en kindermishandeling zijn hardnekkig en hebben buitengewoon ingrijpende gevolgen voor alle betrokkenen. De bestrijding ervan vraagt om een doortastende aanpak die erop is gericht het geweld terug te dringen, veiligheid en zorg te bieden als er geweld is geweest en naar duurzame oplossingen te zoeken om nieuw geweld te voorkomen. In de afgelopen jaren is al veel bereikt. Uit onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut blijkt echter dat de aanpak nog veel verbetering behoeft om geweld echt duurzaam te beëindigen.¹

De problematiek is hardnekkig omdat veelal sprake is van langdurige en moeilijk te doorbreken geweldspatronen. Kenmerkend is de intergenerationele overdracht: kinderen die thuis geconfronteerd worden met huiselijk geweld, lopen een sterk verhoogd risico later pleger en/of slachtoffer te zijn. Zo ontstaat een vicieuze cirkel die van generatie op generatie wordt doorgegeven.

Het gaat ook om een omvangrijk probleem. In de studie 'Huiselijk geweld in Nederland'² becijferen de onderzoekers dat jaarlijks in Nederland minstens 200.000 personen slachtoffer worden van huiselijk geweld. Uit ander onderzoek blijkt dat jaarlijks 119.000 kinderen slachtoffer zijn van verwaarlozing of mishandeling. Een op de drie moord- en doodslagen betreft dodelijk huiselijk geweld.

Alle burgers, van jong tot oud, hebben het recht in veiligheid te leven en op te groeien. Dit is een grondrecht, vastgelegd in internationale verdragen. Daarom verdient de aanpak om huiselijk geweld te voorkomen en te stoppen onze volle aandacht. Burgers en omstanders moeten erop kunnen rekenen dat signalen van huiselijk geweld snel worden herkend en dat zij met vragen en zorgen op een voor hen herkenbare plek terecht kunnen. Ouders moeten laagdrempelig advies kunnen vragen en erop kunnen rekenen dat in goed overleg naar de beste oplossingen wordt gezocht.

Deze regioaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling is gebaseerd op de gemeentelijke visie 'Een veilig thuis' en is het beleidskader voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling voor de komende jaren in de gemeenten van de veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland. De vorming van Veilig Thuis is onderdeel van de regioaanpak. Het is geen statisch document, de aanpak blijft voortdurend in beweging. We zullen alert moeten blijven reageren op nieuwe ontwikkelingen en mogelijkheden om de problemen bespreekbaar te maken en aan te pakken.

Wij vinden deze regioaanpak een goede richtlijn om de aanpak effectiever te maken. Hiervoor dient deskundigheid vanuit alle ketenpartners te worden samengebracht, goed te worden onderhouden en verder ontwikkeld. Samenwerken over de grenzen van de eigen organisatie heen is een voorwaarde om complexe problemen van huiselijk geweld en kindermishandeling aan te pakken, geweldsspiralen te doorbreken en duurzame oplossingen te realiseren.

We danken alle betrokken medewerkers van onze ketenpartners en cliëntvertegenwoordigers die in verschillende bijeenkomsten bouwstenen voor de regioaanpak hebben aangedragen en hun zorgen hebben gedeeld.

Namens de gemeenten, colleges van B&W, Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Ouder-Amstel, Uithoorn, Ouder-Amstel

1 Doorbreken geweldspatroon vraagt gespecialiseerde hulp, onderzoek naar effectiviteit van de aanpak huiselijk geweld in de G4, Verwey-Jonker, mei 2014.

2 Huiselijk Geweld in Nederland, WODC, 2010.

Samenvatting	6
1 Inleiding	8
2 Regioanalyse, visie en vertrekpunten	11
2.1 Regioanalyse	12
2.1.1 Prevalentie en spreiding	12
2.1.2 Specifieke vormen van geweld	16
2.1.3 Culturele diversiteit en genderaspecten in de aanpak van huiselijk geweld	16
2.2 Gemeentelijke visie	17
2.3 Sporen in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling	18
3 Ambities en doelstellingen	19
3.1 Ambities	20
3.2 Uitwerking sporen naar doelstellingen en aanpak	20
3.2.1 Veilig Thuis	20
3.2.2 Preventie	21
3.2.3 Signaleren en melden	22
3.2.4 Analyseren en onderzoeken	23
3.2.5 Intervenieren en nazorg bieden	24
4 Randvoorwaarden	26
5 Verantwoordelijkheden, sturing en financiering	29
5.1 Verantwoordelijkheden	30
5.2 Sturing op de uitvoering van de regioaanpak	30
5.3 Financiën	32

BIJLAGEN

- Bijlage 1: Overzicht verantwoordelijkheden en taken op hoofdlijnen
- Bijlage 2: Aanzet onderwerpen regionale ontwikkelagenda 2015 e.v.
- Bijlage 3: Deelnemende organisaties
- Bijlage 4: Begrippenlijst
- Bijlage 5: Bronnen

Samenvatting

Huiselijk geweld en kindermishandeling bedreigen de veiligheid van burgers en hebben een grote en vaak langdurige invloed op betrokkenen, omgeving en samenleving. Slachtoffers ondervinden gedurende lange tijd de gevolgen en het levert hoge maatschappelijke kosten op, onder meer door het beroep op gezondheidszorg, hulpverlening, opvang, de inzet van politie en justitie. Kinderen die opgroeien met geweld en onveiligheid, lopen een groot risico zowel pleger- als slachtoffergedrag te vertonen als ze ouder worden.

De aard, omvang en hardnekkigheid van huiselijk geweld en kindermishandeling maken dat de aanpak ervan hoog op de agenda staat van gemeentebesturen en de organisaties die zich bezighouden met veiligheid en welzijn van de burgers in de regio Amsterdam-Amstelland. De fundamentele visie voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling zijn:

- een duurzaam veilige situatie bereiken op basis van het principe één gezin, één plan, één regisseur,
- de sociale omgeving zoveel mogelijk in stand houden en het eigen sociale netwerk inzetten,
- preventie breed opzetten omdat dat bijdraagt aan de vermindering van het voorkomen van huiselijk geweld.

De problematiek vraagt om een heldere aanpak waarvoor de regio een stevige lange termijn ambitie neerzet. Samengevat:

- de duur, de ernst en de kans op herhaling van huiselijk geweld en kindermishandeling in afzonderlijke gezinnen/families nemen af,
- meer kinderen kunnen geweldloos opgroeien.

Als meer kinderen geweldloos kunnen opgroeien, dan leidt dat tot een afname van de intergenerationele overdracht van geweld. Dit is eveneens een belangrijke ambitie die zeer lange adem vergt en pas in volgende generaties zichtbaar wordt.

De realisatie van het regionale advies- en meldpunt Veilig Thuis - verder Veilig Thuis genoemd - per 1 januari 2015 bevordert de integrale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Veilig Thuis is de frontoffice waar burgers en professionals terecht kunnen voor informatie en advies, waar meldingen worden beoordeeld, inclusief een veiligheidsanalyse en waar een interventieteam beschikbaar is. Het interventieteam kan snel ondersteuning bieden na een melding waarbij sprake is van ernstige dreiging, wanneer een pleger is aangehouden en/of een slachtoffer aangifte wil doen. Veilig Thuis is altijd bereikbaar: 24 uur per dag, 7 dagen per week.

De regionale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling verloopt langs de volgende sporen:

PREVENTIE EN VOORLICHTING

Preventie heeft tot doel huiselijk geweld en kindermishandeling te verminderen door beide te voorkomen of door de kans op herhaling zo klein mogelijk te maken. Preventie richt zich op burgers en gaat over kennis, houding en gedrag van alle kinderen en volwassenen. Preventieactiviteiten lopen uiteen van algemene voorlichtingsactiviteiten met kennisoverdracht tot intensieve programma's aan individuele personen. Vanuit de norm dat geweld niet normaal is, willen we bereiken dat huiselijk geweld en kindermishandeling bespreekbare en terugkerende thema's zijn in de samenleving, zowel onder volwassenen als onder kinderen. Preventieactiviteiten dragen bij aan het vermeerderen van kennis over geweld en het verminderen van risicofactoren.

SIGNALEREN EN MELDEN

Bij signaleren en melden gaat de aandacht uit naar professionals en burgers. Professionals moeten de verschillende vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties kunnen herkennen, zij moeten ook de juiste acties in gang kunnen zetten. Dit vraagt om een adequaat en permanent scholingsprogramma. Organisaties zijn hiervoor primair zelf verantwoordelijk. Veilig Thuis adviseert over een effectief aanbod en kan verbindingen leggen tussen vraag en aanbod in de vorm van scholing, ondersteuning en coaching. Verder stimuleert Veilig Thuis organisaties om de deskundigheid van hun personeel te onderhouden.

We doen een beroep op het verantwoordelijkheidsgevoel van burgers voor elkaar en specifiek bij vrijwilligersorganisaties. Voor burgers moeten de lokale teams en Veilig Thuis een laagdrempelige functie vervullen om advies te kunnen vragen en zorgen te delen. Ook kinderen moeten met vragen laagdrempelig terecht kunnen bij Veilig Thuis.

ANALYSEREN EN ONDERZOEKEN

Vanuit het principe 'één gezin, één plan, één regisseur' voeren experts na een melding een onderzoek uit: zij schatten de veiligheidsrisico's in, geven een integrale analyse van de problematiek en doen voorstellen voor interventies. De uitkomst moet zijn dat zo snel mogelijk de meest effectieve en passende hulp wordt ingezet. De betrokkenheid van het gezinssysteem is belangrijk, uiteraard binnen de voorwaarde dat de veiligheid is gegarandeerd. Een analyse is immers pas compleet als betrokkenen deze herkennen en zij ook

zelf verantwoordelijkheid dragen om oplossingen te realiseren. Veiligheid is een onderdeel van het integrale plan van aanpak dat de experts opstellen. Waar dat echt noodzakelijk is zullen ook maatregelen getroffen worden zonder instemming van de betrokkenen.

INTERVENIËREN EN NAZORG

In het plan van aanpak staan alle activiteiten die erop gericht zijn het geweld duurzaam te stoppen. Het is van belang alle activiteiten goed op elkaar af te stemmen en direct de meest effectieve ondersteuning te organiseren. Systeemgericht werken vraagt van organisaties dat zij over hun eigen grenzen heen kijken, hun handelen afstemmen op wat er nodig is in het kader van een integraal plan. Het vraagt ook om een handelingsmandaat voor de casusregisseur die het plan maakt en zorgt voor de uitvoering.

In de aanpak ligt de focus op de situatie van kinderen en jongeren omdat zij zich in een afhankelijke situatie bevinden en omdat intergenerationele overdracht begint bij geweld tegen kinderen.

Uitvoering zo dicht mogelijk in de omgeving van het gezinssysteem is een kernelement van de gemeentelijke visie. Lokale teams spelen hierin een belangrijke rol. Lokale teams moeten als dat nodig is een beroep kunnen doen op de inzet van specialistische expertise vanuit Veilig Thuis en waar nodig kunnen opschalen. Omgekeerd moeten complexe casussen, waar de casusregie in eerste instantie bovenlokaal is opgepakt, ook weer afgeschaald kunnen worden naar lokale teams om duurzame oplossingen te kunnen realiseren. Ofwel: de samenwerking tussen 'lokaal' (teams) en 'centraal' (Veilig Thuis) en expertiseteams is de uitdaging voor de komende jaren. Het slagen ervan is een noodzakelijke voorwaarde om de aanpak echt effectiever te maken.

Het realiseren van de ambities vraagt veel van allen die bij de aanpak zijn betrokken. In essentie gaat het erom dat professionals, als er sprake is geweest van geweld, zoveel mogelijk samen met het gezins(systeem) goed analyseren welke oorzaken er zijn voor het geweld en welke patronen een rol spelen. Vervolgens wordt op basis van een integraal plan de veiligheid duurzaam geborgd en aan oplossingen gewerkt om nieuw geweld te voorkomen. Het waar mogelijk betrekken van het netwerk van de cliënt is noodzakelijk om duurzame oplossingen te kunnen realiseren. Langdurige betrokkenheid is nodig omdat het veelal om complexe problematiek gaat en er sprake is van ingesleten en moeilijk te doorbreken patronen.

Gelijktijdig moet de inzet zich ook richten op de bewustwording wat huiselijk geweld en kindermishandeling is, voor alle doelgroepen: volwassenen, kinderen en professionals. Hierbij hoort ook de juiste handelwijze na confrontatie met huiselijk geweld of kindermishandeling of signalen

ervan bij anderen. Inzet op preventie en voorlichting is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat toepassing van geweld wordt voorkomen en om eventuele problemen vroegtijdig te kunnen signaleren, aan te pakken en escalatie te voorkomen.

Het is belangrijk dat er regionaal een kwalitatief hoogwaardige expertise- en monitorfunctie beschikbaar is die de lokale én regionale uitvoering van de ketenaanpak ondersteunt, faciliteert en monitort. Deze functies worden op termijn ondergebracht bij Veilig Thuis.

Om de ambities te realiseren is deskundig personeel in de lokale teams dat signalen herkent en bespreekbaar maakt en de juiste acties in gang kan zetten een basisvoorwaarde. Goede samenwerkingsafspraken tussen zorg- en strafpartners zijn nodig voor een systeemgerichte en integrale aanpak, alsmede een privacyconvenant voor de gegevensuitwisseling. Cliëntparticipatie is een belangrijk element in de aanpak evenals ruimte voor innovatiemogelijkheden. Partners werken volgens de voor hun organisatie geldende kwaliteitsstandaarden.

Voor de uitvoering van de regioaanpak wordt een ontwikkel- en uitvoeringsagenda opgesteld en een monitor om de voortgang op het realiseren van ambities te kunnen volgen. De monitor zal de uitgangssituatie en het verloop over een aantal jaren zichtbaar maken. De monitor zal gelijktijdig voldoen aan de verantwoordingsvereisten die het Rijk stelt omtrent Veilig Thuis.

De regiomeenten zijn gezamenlijk bestuurlijk verantwoordelijk voor Veilig Thuis. De afzonderlijke gemeenten zijn – binnen de kaders van deze regioaanpak verantwoordelijk voor de inrichting van een structuur met lokale team(s) die huiselijk geweld en kindermishandeling kunnen signaleren en melden, signalen bespreekbaar maken, casusregie voeren op meldingen. Ook de taken op het gebied van preventie op lokaal niveau (gemeente, buurten en wijken, maar ook op gezins- of individueel niveau) behoren tot de verantwoordelijkheid van de afzonderlijke regiegemeenten. Nauwe samenwerking tussen Veilig Thuis en de lokale teams is noodzakelijk om de aanpak goed te borgen.

Voor de ketensamenwerking rond de behandeling van casuïstiek en daarvoor benodigde werkprocessen wordt een regionale ketenoverlegstructuur ingericht op tactisch en strategisch niveau. Die is nodig om de aanpak te volgen en waar nodig bij te sturen.

1 Inleiding

Inleiding

'Als ik mijn verhaal in korte lijnen neer zet, dan kan ik zeggen dat mijn leven een paar keer op het spel stond. De ene keer iets heftiger dan de andere. De eerste confrontatie was in mijn kinderjaren. Soms schiet het mij te binnen, omdat het nog zo vers in mijn geheugen staat gegrift. De angst die ik had, terwijl ik mezelf moest verstoppen om niet gedood te worden, kan ik nu nog voor de geest halen. Ik moest mijn adem inhouden zodat ik niet gehoord zou worden.

Verderop in mijn leven was het in relationele sfeer. Niet één keer, niet twee keer, maar drie keer moest ik vluchten. Vluchten omdat een relatie een paar keer tot zijn einde kwam. Vluchten omdat ik woorden naar mijn hoofd kreeg geslingerd dat ik beter dood kon zijn. En het bleef niet alleen bij woorden. Het kwam zelfs zover dat ik een paar keer lichamelijk en geestelijk werd mishandeld en een huis uit moest rennen voordat ik neergestoken werd. Met vooraf rake vuistslagen, terwijl mijn zoon van 1 jaar bij mij op schoot zat. Genadeloos werd er op mij ingeslagen, alsof ik een boksbal was.' (blog slachtoffer huiselijk geweld)

Dit citaat vat de impact van huiselijk geweld kort samen. De aanpak heeft al jarenlang de aandacht van rijk, gemeenten, veiligheids- en zorgpartners. Veel ontwikkelingen zijn in gang gezet, toch moeten we concluderen dat de aanpak tot nu toe onvoldoende effect heeft. Dit is een van de conclusies uit een onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut. Kinderen die betrokken zijn geweest bij huiselijk geweld, ontvangen vaak nog geen hulpaanbod, terwijl de gevolgen van het getuige zijn van partnergeweld ernstig zijn. De geboden hulp heeft onvoldoende resultaat, vooral in gezinnen waar langdurig en veelvuldig ernstig partnergeweld voorkomt. In de helft van de onderzochte groep is de partner na anderhalf jaar nog steeds fysiek gewelddadig.³

Huiselijk geweld wordt breed gedefinieerd. Naast lichamelijk, psychisch en/of seksueel geweld vallen ook (ex-)partner geweld, kindermishandeling, ouderenmishandeling, oudermishandeling, eengerelateerd geweld en huwelijksdwang en achterlating binnen de definitie.

Huiselijk geweld en kindermishandeling bedreigen de veiligheid van burgers en hebben een grote en vaak langdurige invloed op betrokkenen, omgeving en samenleving. Kinderen die opgroeien met geweld en onveiligheid, lopen een groot risico zowel pleger-slachtoffergedrag te vertonen als ze ouder worden. Jaarlijks worden in Nederland minstens 200.000 personen slachtoffer van huiselijk geweld. Het aantal

geweldsincidenten ligt aanzienlijk hoger. Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) schat dat in Amsterdam ca. 8.000 kinderen in de leeftijd van 0 tot 18 jaar slachtoffer zijn van alle vormen van geweld, dus fysieke en/of psychische mishandeling en/of verwaarlozing, seksueel misbruik en getuige zijn van huiselijk geweld.

AANLEIDING

De aard, omvang en hardnekkigheid van huiselijk geweld en kindermishandeling maken dat de aanpak ervan hoog op de agenda moet staan van gemeentebesturen en de organisaties die zich bezighouden met veiligheid en welzijn van de burgers in de regio Amsterdam-Amstelland. Slachtoffers en kinderen ondervinden langdurig de gevolgen en het levert hoge maatschappelijke kosten op, o.a. door het beroep op gezondheidszorg, hulpverlening en opvang, en (vaak herhaalde) inzet van politie en justitie.

In een brief van eind 2011 heeft de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) gemeenten gevraagd in regionaal verband visies te ontwikkelen op de aanpak van geweld in huiselijke kring.⁴ Aanleiding daarvoor was de verschuiving van verantwoordelijkheid voor de ketenaanpak, inclusief de verantwoordelijkheid voor de opvang, naar alle gemeenten en de decentralisaties van de AWBZ en de jeugdzorg. Een belangrijk onderdeel is de vorming van regionale advies- en meldpunten voor huiselijk geweld en kindermishandeling. In dit kader moeten gemeenten onderling afspraken maken over aanpak, verdeling van taken en verantwoordelijkheden en monitoring. Volgens de staatssecretaris leiden regionale visies tot beter lokaal en regionaal beleid waarbij alle partijen hun verantwoordelijkheid nemen voor de aanpak van geweld in huiselijke kring.

ONTWIKKELINGEN

In de afgelopen jaren is regionaal al veel beleid uitgevoerd waarvoor landelijk de lijnen zijn uitgezet. Voor verschillende vormen van geweld zijn kaders en plannen ontwikkeld, zoals voor kindermishandeling, ouderenmishandeling en eengerelateerd geweld.⁵

3 Doorbreken geweldspatroom vraag gespecialiseerde hulp, Verwey Jonker Instituut, mei 2014.

4 Brief van 14 december van Staatssecretaris van VWS aan de Tweede Kamer over 'geweld in afhankelijkheidsrelaties' (GIA-brief), 2011.

5 Landelijk o.a. het actieplan Ouderen in Veilige Handen en actieplan Kinderen Veilig, in Amsterdam o.a. Actieplan Ketenaanpak Eengerelateerd Geweld 2013-2015, meerjarenplan aanpak ouderenmishandeling 2013-2014 en Uitvoeringsplan Aanpak Seksueel Geweld Amsterdam 2013-2014.

In 2009 is de Wet tijdelijk huisverbod (THV) ingevoerd en in 2013 is de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in werking getreden. Het hulpaanbod is verbeterd, er zijn Steunpunten Huiselijk Geweld ingericht en de prioriteit is verschoven naar ambulante hulpverlening in plaats van (geheime) opvang van slachtoffers. Dit betekent minder ontwrichting als volwassenen en kinderen die met geweld te maken krijgen, beter in de eigen omgeving kunnen worden ondersteund.

In 2007 is de RAAK-aanpak⁶ landelijk uitgezet, gericht op het politiek en maatschappelijk agenderen van de aanpak van kindermishandeling. Hieraan voorgegaan is de uitvoering van vier landelijke pilots, waarvan één in Amsterdam-Noord. Het Ministerie van VWS en het Ministerie van Veiligheid en Justitie hebben vervolgens het actieplan 'Kinderen Veilig', aanpak Kindermishandeling 2012 – 2016 gepubliceerd, waarin de ketenaanpak van kindermishandeling is vastgelegd. Een van de acties is de instelling van de Taskforce Kindermishandeling, waar de burgemeester van Amsterdam voorzitter van is. In een ambtswoninggesprek van 8 september 2014 zijn de knelpunten in de aanpak besproken die in het voorafgaande jaar zijn geïnventariseerd. Er zijn afspraken gemaakt om deze knelpunten ook daadwerkelijk aan te pakken.⁷ Samengevat gaat het om:

- onvoldoende feitenonderzoek,
- moeizame samenwerking tussen ketenpartners,
- te lang wachten met interveniëren naar aanleiding van signalen,
- handelingsverlegenheid bij professionals.

De knelpunten zijn benoemd voor kindermishandeling. Zij zijn in grote lijnen ook herkenbaar voor de aanpak van huiselijk geweld als er geen kinderen zijn betrokken.

Per 1 januari 2015 is het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling onder de noemer Veilig Thuis in de regio operationeel. Veilig Thuis komt in de plaats van het huidige advies- & meldpunt kindermishandeling (AMK), de steunpunten huiselijk geweld en de gespecialiseerde meldpunten voor seksueel geweld en eengerelateerd geweld. Veilig Thuis biedt kansen om huiselijk geweld en kindermishandeling daadwerkelijk in samenhang aan te pakken.

In het regionaal Veiligheidsplan 2015 – 2018 is de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling als een van de prioriteiten benoemd. Dit plan bevat concrete doelstellingen om tijdelijke huisverboden op te leggen, tijdelijke huisverboden via de hulpverlening op te starten en aangiften in geval van huiselijk geweldsincidenten

te bevorderen. Voorts is aandacht besteed aan de samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners.⁸

GEMEENTELIJKE VISIE VEILIG THUIS

De G4⁹ hebben in 2013 het initiatief genomen om samen met ketenpartners een gemeentelijke visie te ontwikkelen op de integrale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling onder de titel 'Een veilig thuis'. De regiogemeenten hebben deze visie onderschreven. Zij bevat de kernelementen om een effectieve aanpak van geweld in huiselijke kring vorm te geven. De uitdaging is om die aanpak ook daadwerkelijk tot uitvoering te brengen.

LEESWIJZER

Deze regioaanpak is het beleidskader voor de komende jaren voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in de regio Amsterdam-Amstelland en is gebaseerd op de gemeentelijke visie Veilig Thuis. De regioaanpak beschrijft de ambities die we nastreven, de sporen die daarbij zijn te onderscheiden en de manier waarop de uitvoering vorm krijgt.

Hoofdstuk 2 gaat in op de achtergronden, bevat een beschrijving van de aard en omvang van de problematiek in de regio en een samenvatting van de kernelementen uit de gemeentelijke visie die ten grondslag ligt aan deze regioaanpak. Hoofdstuk 3 beschrijft de ambities voor de periode 2015 - 2020, langs de sporen preventie (signaleren en melden), onderzoeken en analyseren (interventies en nazorg) worden deze naar doelstellingen en aanpak uitgewerkt. In hoofdstuk 4 staan de randvoorwaarden voor een effectieve aanpak. Hoofdstuk 5 beschrijft de bestuurlijke verantwoordelijkheden, de wijze waarop de uitvoering wordt gemonitord en de financiën die beschikbaar zijn.

Dit rapport bevat de volgende bijlagen:

- bijlage 1: overzicht van verantwoordelijkheden en taken op hoofdlijnen,
- bijlage 2: aanzet onderwerpen regionale ontwikkelagenda 2015 e.v.,
- bijlage 3: deelnemende organisaties,
- bijlage 4: begrippenlijst,
- bijlage 5: bronnen.

6 Reflectie- en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling.

7 Verslag ambtswoninggesprek kindermishandeling, 8 september 2014.

8 Regionaal Veiligheidsplan 2015 - 2018.

9 Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht.

2 Regioanalyse, visie en vertrekpunten

2.1 Regioanalyse

2.1.1 PREVALENTIE EN SPREIDING

Verschillende factoren spelen een rol als huiselijk geweld en/of kindermishandeling voorkomt in een gezin. Armoede en werkloosheid zijn van invloed op het ontstaan en voortbestaan van geweld in gezinnen. Ook eenoudergezinnen, grote gezinnen, samengestelde huishoudens, tienermoeders en kinderen die opgroeien in asielzoekerscentra vormen een verhoogd risico. Vaak is sprake van depressiviteit, persoonlijkheidsstoornissen, een verstandelijke beperking of overmatig alcohol- en/of drugsgebruik. Vooral de aanwezigheid van combinatie(s) van deze factoren verhogen het risico op geweld en kindermishandeling.

De GGD heeft op verzoek van de regiogemeenten recent onderzoek gedaan naar de prevalentie en de geografische spreiding van huiselijk geweld en kindermishandeling in de regio Amsterdam-Amstelland.¹⁰ Enkele conclusies:

- 6.000 Amsterdammers en 1.300 inwoners uit Amstellandgemeenten geven aan in de voorafgaande 12 maanden slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld.¹¹
- Bijna 3% van de volwassen Amsterdammers en ruim 2% van de inwoners in de regiogemeenten is de voorafgaande vijf jaar slachtoffer geweest van huiselijk geweld (ca. 18.000 inwoners in de regio).
- Uit ander onderzoek blijkt dat 3% van de jongeren in het voortgezet onderwijs nu of vroeger slachtoffer is geweest van kindermishandeling. Voor de regiogemeenten bedraagt dat 4%.¹²
- De mate waarin huiselijk geweld voorkomt, verschilt per wijk (zie fig. 1).
- De (verwachte) prevalentie van kindermishandeling verschilt eveneens per wijk (zie fig. 2).

¹⁰ Huiselijk geweld en kindermishandeling in kaart, GGD Amsterdam, juli 2014. Voor het onderzoek zijn diverse registratiebronnen en bevolkingssurveys geraadpleegd.

¹¹ Gezondheidsmonitoren Amsterdam 2012 respectievelijk Amstelland gemeenten 2010.

¹² Voorzichtigheid is geboden bij deze percentages. Het verschil tussen Amsterdam en Amstelland kan worden verklaard door verschil in methode. In Amstelland zijn de gegevens anoniem verkregen en alleen voor monitoringsdoeleinden gebruikt. In Amsterdam is dit niet het geval en kunnen de uitkomsten aanleiding zijn voor een gesprek met jeugdgezondheidszorg.

KINDERMISHANDELING

Het NJI heeft een schatting gemaakt van het aantal gevallen van kindermishandeling in de gemeente Amsterdam. De cijfers zijn afkomstig van een landelijke studie waarin naast meldingen ook signalen en vermoedens zijn geïnterpreteerd. In Nederland wordt gemiddeld 3,4% van de kinderen (0-18 jaar) mishandeld.¹³ Volgens dit onderzoek bedraagt de gewogen schatting op basis van risicofactoren 5,6%¹⁴ in Amsterdam. Op basis van deze schatting gaat het dan in Amsterdam om ca. 8.200 kinderen. De gewogen schatting in de regiogemeenten bedraagt respectievelijk 2,1% in Ouder-Amstel, 2,4% in Amstelveen, 2,5% in Aalsmeer, 2,6% in Uithoorn en 3% in Diemen. In totaal gaat het in de regiogemeenten om ca. 950 kinderen.

Op basis van landelijke gegevens is in 36% van de gevallen sprake van emotionele verwaarlozing (inclusief getuige zijn van huiselijk geweld), in 24% fysieke verwaarlozing, 11% emotionele mishandeling, 18% fysieke mishandeling, 4% seksueel misbruik en 7% overig.

In 2013 staan in de regio Amsterdam-Amstelland 347 onderzoeken geregistreerd. Relatief komt dit neer op 2,5 onderzoeken naar kindermishandeling per 1.000 huishoudens met kinderen. De meeste onderzoeken worden uitgevoerd in de gebieden Bijlmer-Centrum en Gaasperdam/Driemond in stadsdeel Zuidoost, de Baarsjes in stadsdeel West en Oud Noord in stadsdeel Noord. Tussen het aantal – op basis van bekende risicofactoren voor kindermishandeling (figuur 2) – verwachte en het aantal geregistreerde onderzoeken bestaat een hoge correlatie.¹⁵

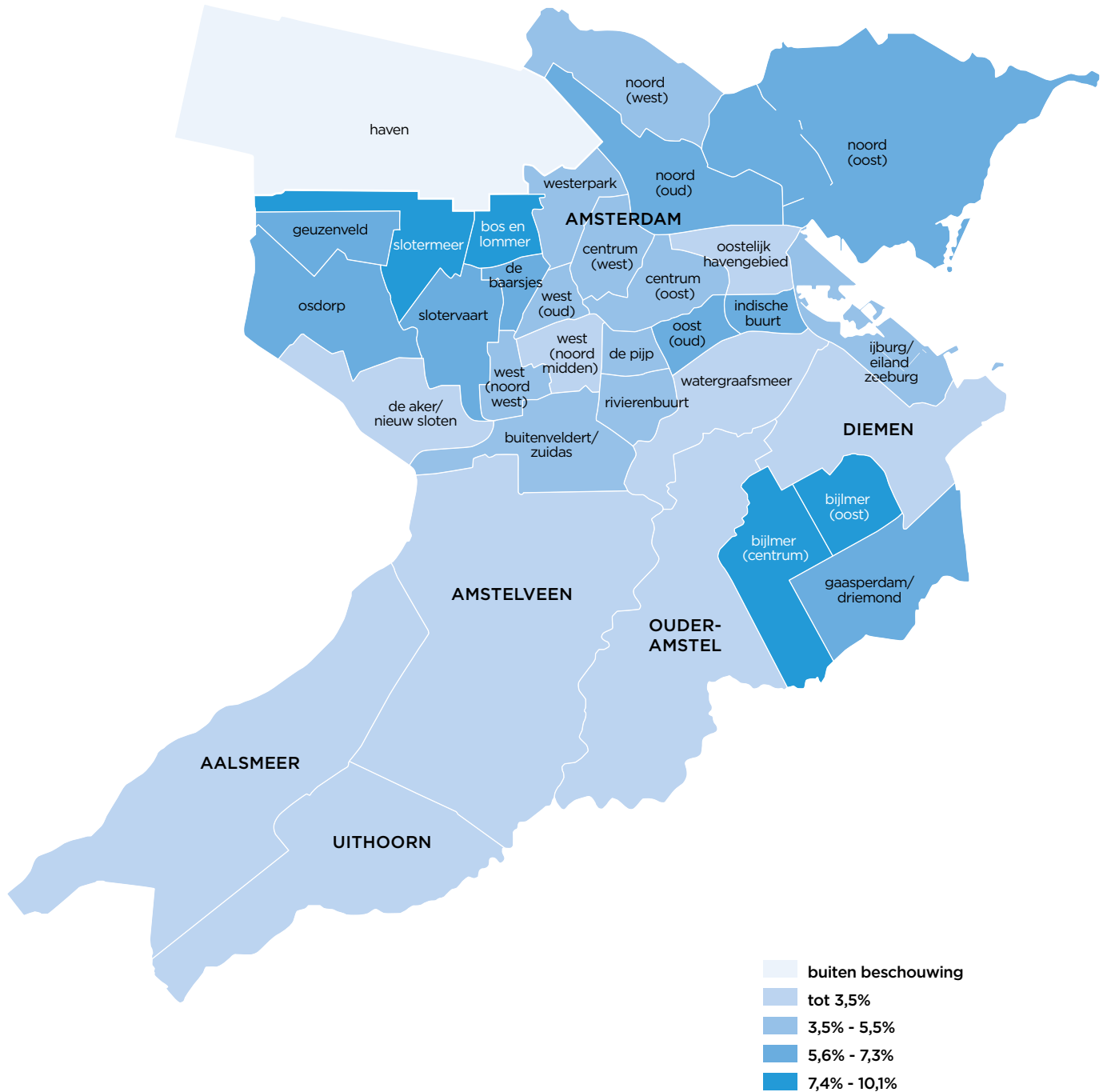
Vangnet Jeugd van de GGD heeft in 2013 bij 2.863 gezinnen met kinderen interventies uitgevoerd.

¹³ Het gaat om lichamelijke mishandeling en/of verwaarlozing, psychische mishandeling en/of verwaarlozing, seksueel misbruik en kinderen als getuigen van huiselijk geweld.

¹⁴ Risicoverhogend is het opgroeien in een 1-ouder gezin (36% van Amsterdamse gezinnen) en het hebben van een schoolachterstand (22,5% van de kinderen in A'dam). Onder andere deze twee aspecten maakt de prevalentie van kindermishandeling in A'dam 2,2% hoger dan het landelijk gemiddelde.

¹⁵ Correlatie $v(R^2) = 0,73$; in gebieden waar veel onderzoeken geregistreerd staan, worden op basis van de verwachte risicoverdeling ook veel onderzoeken verwacht.

FIG. 2 SPREIDING VERWACHTE PREVALENTIE KINDERMISHANDELING (IN PROCENTEN)

2.1.2 SPECIFIEKE VORMEN VAN GEWELD

Verschillende vormen van huiselijk geweld hebben een eigen aanpak nodig en vragen om specifieke deskundigheid: ouderenmishandeling, eergerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminking, huwelijksdwang en achterlating, en seksueel geweld.

Inzet op jeugdige plegers is noodzakelijk om de intergenerationele overdracht van seksueel geweld terug te dringen.

Seksueel geweld heeft zeer ingrijpende gevolgen voor betrokkenen, zeker als het kinderen betreft. De aard en de omvang van seksueel geweld zijn beperkt inzichtelijk. De onderzoeken en cijfers over seksueel geweld zijn niet altijd betrouwbaar. Vaak is er sprake van onderrapportage, bijvoorbeeld door schaamte bij slachtoffers over het gebeurde. Cijfers zijn dan ook vaak schattingen.

Uit de gezondheidsmonitor blijkt dat 7% van de volwassenen in Amsterdam en 8% in Amstelland (die aangegeven hebben in de voorafgaande 5 jaar slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld) te maken heeft gehad met seksueel misbruik. Van de slachtoffers geeft 7% (Amsterdam) respectievelijk 11% (Amstelland) aan te maken te hebben gehad met ongewenst seksuele toenadering.¹⁶

Begin 2013 heeft de gemeente Amsterdam het Uitvoeringsplan Aanpak Seksueel Geweld Amsterdam 2013-2014 vastgesteld, waarin voor de periode 2013-2014 vijf maatregelen staan om de gezamenlijke aanpak van seksueel geweld in Amsterdam te intensiveren. Het plan is opgesteld door de GGD, politie, Openbaar Ministerie, Bureau Jeugdzorg, het Steunpunt Huiselijk Geweld Amsterdam, de stadsdelen en de gemeente. In 2015 is het traject afgerond voor de positionering van een 'Centrum seksueel geweld' en zijn de relaties daarvan met Veilig Thuis duidelijk gemaakt.

Eergerelateerd geweld komt relatief minder vaak voor. Het heeft echter eveneens zeer ingrijpende gevolgen, waaronder eerwraak of achterlating. Kenmerkend voor eergerelateerd geweld is dat de eigen familie en sociale omgeving vaak bedreigend is en in voorkomende gevallen geheime opvang bij voorkeur buiten de regio noodzakelijk is. De meldings- en onderzoekstaken van het meldpunt Eergerelateerd geweld worden ondergebracht bij Veilig Thuis. Sinds 2010 ligt het aantal meldingen van eergerelateerd geweld op ca. 200 à 300 per jaar. In 2012 waren dit er 261 en 2013 waren dit er 383. De meeste meldingen krijgen een vervolg in de vorm van consulten (één tot vier gesprekken), de rest wordt gevolgd door trajectbegeleiding en crisisbegeleiding.

Sinds 2012 is er aandacht voor **huwelijksdwang en achterlating**, vooral rond de vakantieperiodes. Het probleem kan zich voordoen zonder medeweten van slachtoffer(s), nl. na een vakantieperiode. Het is belangrijk om zo preventief mogelijk te werken met alle relevante partners en elk vermoeden in behandeling te nemen. In 2012 is melding gemaakt van 9 vermoedelijke zaken, in 2013 waren dat er 16. Uit nader onderzoek bleek achteraf niet in alle zaken sprake te zijn van achterlating of dwang. Een derde van de zaken duidde toen werkelijk op achterlating en/of huwelijksdwang. Binnen deze problematiek is het gewenst om in een beginnende zaak ook al vermoedens te benoemen, totdat nader onderzoek uitwijst of er daadwerkelijk sprake is van achterlating en/of huwelijksdwang.

In 2013 zijn er twee meldingen van **vrouwelijke genitale verminking** binnengekomen bij het Steunpunt Huiselijk Geweld Amsterdam (SHGA). De meeste meldingen komen terecht bij het AMK, omdat het vaak kinderen betreft. In 2013 waren er acht meldingen, in 2014 twee.

De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor **ouderenmishandeling**. Het aantal geregistreerde meldingen van ouderenmishandeling laat al jaren een opgaande lijn zien. Dit komt bijvoorbeeld door een stijging van de gemiddelde leeftijd, de forse bezuinigingen in de ouderenzorg en het feit dat steeds meer ouderen met een zorgbehoefte zelfstandig thuis blijven wonen. Bij ouderenmishandeling gaat het behalve om geweld tussen partners of tussen ouderen en hun kinderen of kleinkinderen ook om geweld als gevolg van ontspoorde mantelzorg of geweld door beroepskrachten. Naar schatting 5% van zelfstandig wonende ouderen wordt geconfronteerd met geweld. Hieronder valt ook financiële uitbuiting.

Er is geen reden om aan te nemen dat dit percentage in de regio Amsterdam-Amstelland veel lager ligt. Bij het SHGA zijn 90 gevallen van ouderenmishandeling gemeld (2013).

Jeugdige plegers hebben aandacht nodig om de intergenerationele overdracht terug te dringen. Landelijk is de omvang beperkt inzichtelijk. Naar schatting gaat het om 14.000 slachtoffers en 12% van de plegers van huiselijk geweld. Uit landelijk onderzoek blijkt ook dat in 2011 naar schatting 11% van de tijdelijk huisverboden werd uitgereikt aan jongeren van 18 tot 23 jaar (inclusief partnergeweld).¹⁷ In het onderzoek van de GGD is vermeld dat het in 3,7% van de geregistreerde meldingen bij het SHGA (totaal 1.003, dat is exclusief de politie(zorg)meldingen ging om mishandeling van ouders.

16 Onderzoek GGD Amsterdam, Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in kaart, 2014.

17 Huiselijk geweld door kinderen en jongeren tegen hun ouders, Movisie/TNO, januari 2014.

2.1.3 CULTURELE DIVERSITEIT EN GENDERASPECTEN IN DE AANPAK VAN HUISELIJK GEWELD

Huiselijk geweld komt in alle bevolkingsgroepen en culturen voor. Amsterdam heeft een cultureel divers samengestelde bevolking. In de aanpak moeten professionals rekening houden met verschillen in man-vrouwverhoudingen in onderscheiden culturen en daarmee samenhangend ook de verschillende belevingen van geweld en wat daarin acceptabel wordt geacht.

In de voorbereidende bijeenkomsten voor deze regioaanpak met ketenpartners en gemeenten is onder meer vastgesteld dat de aanpak tot nu toe vooral 'sekseneutraal' is en onvoldoende genderspecifiek. De aanpak houdt onvoldoende rekening met

onderscheid naar sociaal-culturele rollen van en verschillen tussen de seksen. Dit heeft tot gevolg dat patronen niet worden doorbroken en geweld blijft optreden. Deze conclusie wordt ook bevestigd in recent onderzoek van Regioplan.¹⁸

De professionals dienen ook rekening te kunnen houden met seksuele geaardheid en daarmee samenhangende of daaruit voortvloeiende problematiek. Binnen bepaalde gemeenschappen en bevolkingsgroepen rust nog een taboe op een homoseksuele, lesbische of biseksuele geaardheid en op transgenderkeuze.

18 Genderscan aanpak Huiselijk Geweld, Regioplan beleidsonderzoek december 2013.

2.2 Gemeentelijke visie

De G4 hebben in 2013 een gemeentelijke visie gepubliceerd die in samenspraak met vertegenwoordigers van alle relevante ketenpartners tot stand is gekomen.¹⁹ Deze visie is door alle colleges van de regio Amsterdam-Amstelland bekrachtigd als basis voor de te ontwikkelen regioaanpak.

In de gemeentelijke visie Veilig Thuis zijn tien kernelementen vastgelegd die van belang zijn voor een effectieve aanpak. Samengevat:

- Veiligheid staat voorop, met speciale aandacht voor kinderen.
- Preventie vormt de basis van de aanpak om de geweldsspiraal van generatie op generatie te doorbreken.
- Hoogwaardige triage op meldingen is het vertrekpunt voor de aanpak als geweld is gebruikt of kinderen zijn mishandeld. Hierbij hoort ook een integrale analyse van de problematiek en van de veiligheid.
- Hulp en ondersteuning is systeemgericht. Dit betekent dat alle leden van het (gezins-)systeem gezamenlijk worden betrokken en dat het gezin²⁰ in de totale context wordt beschouwd en geanalyseerd.
- De problematiek vereist (soms) langdurige begeleiding en een systeemgerichte en integrale aanpak van justitiële en zorgpartners vanuit het principe 'één gezin, één plan, één regisseur' met waar mogelijk ondersteuning vanuit het eigen sociale netwerk.

19 Een veilig thuis, gemeentelijke visie op de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, juni 2013.

20 De werkelijkheid is vaak veel complexer dan de term 'gezin' veronderstelt. Vaak is sprake van ex-partners, samengestelde gezinnen, tienermoeders e.d. Het gaat om de relaties tussen slachtoffer(s) en pleger(s).

De gemeentelijke visie gebruikt de begrippen 'systeemgericht' en 'integraal'.

Systeemgericht werken betekent dat de problematiek/hulpvraag van de cliënt in samenhang met zijn of haar functioneren in zijn/haar sociale omgeving wordt beschouwd. De dynamiek van de sociale omgeving (huishouding/gezinssituatie, vrienden, familie en werk) staat centraal in de probleemanalyse en voor de oplossing: het hulpverleningstraject dat wordt samengesteld.

Integraal werken houdt in dat partners hun activiteiten in het gezin op elkaar afstemmen en zich niet uitsluitend beperken tot specifieke deelproblemen. Dit zorgt ervoor dat er minder hulpverleners gelijktijdig in het gezin aanwezig zijn.

Op basis van de bijeenkomsten die zijn gehouden, eerdere besluiten en gevoerde gesprekken zijn er aanvullingen en verbijzonderingen naar voren gekomen die in deze regioaanpak worden geborgd:

- Veilig Thuis²¹ moet hét laagdrempelige punt voor burgers en professionals zijn om zorgen te bespreken, advies te vragen en een melding te doen.
- Deskundige en empathische medewerkers zijn een basisvoorwaarde voor een effectieve aanpak.
- Duurzame veiligheid voor slachtoffers vereist langdurige betrokkenheid. Het gaat om complexe problemen waaraan veelal langdurig ingesleten patronen ten grondslag liggen, die niet met korte interventies duurzaam zijn op te lossen.
- Het is mogelijk in de verschillende fasen van de aanpak nog meer en beter de kennis te benutten van ervaringsdeskundigen en rolmodellen.

21 In het vervolg van de regioaanpak afgekort tot Veilig Thuis.

2.3 Sporen in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling

De kernelementen uit de gemeentelijke visie gaan over de gehele ketenaanpak. Voor een programmatische opbouw is het zinvol om te onderscheiden naar de opeenvolgende stappen oftewel sporen in de aanpak. In het verlengde van de modelaanpak Huiselijk Geweld van het Ministerie van Justitie²² onderscheiden we de volgende sporen:

- preventie,
- signaleren en melden,
- onderzoeken en analyseren,
- interveniëren en nazorg.

Veilig Thuis is de organisatie van waaruit de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling gecoördineerd wordt ingezet en ondersteund.

In onderstaand schema zijn voor de onderscheiden sporen in de aanpak de belangrijkste kernelementen uit de gemeentelijke visie benoemd.

Het volgende hoofdstuk gaat over de ambities voor de regioaanpak, de onderscheiden sporen van de doelstellingen en de manier waarop deze kunnen worden bereikt.

Sporen in de aanpak	Kernelementengemeentelijke visie
Preventie	Planmatige en gelaagde preventie
	Kinderen gaan voor
	Zonder drempels kunnen bespreken van vermoedens
Signaleren en melden	Zonder drempels kunnen bespreken van vermoedens
	Veiligheid voorop
	Kinderen gaan voor
Analyseren en onderzoeken	Veiligheid voorop
	Triage volgend op de melding
Interveniëren en nazorg	Duidelijkheid in regie, uitgaande van één gezin, één plan, één regisseur
	Inzet van eigen kracht en gebruik van sociaal netwerk
	Intact houden van de sociale omgeving
	Visie op hulpverlening: directe inzet van meest passende hulpverlening
	Kinderen gaan voor

²² Modelaanpak Huiselijk Geweld, Ministerie van Justitie 2009.

3 Ambities en doelstellingen

3.1 Ambities

Voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in de regio hebben we de volgende ambities:

- duur, ernst en recidive van huiselijk geweld en kindermishandeling in afzonderlijke gezinnen/families nemen af,
- meer kinderen kunnen geweldloos opgroeien.

In 2020 moet duidelijk zijn dat we vorderingen hebben gemaakt om deze ambities te bereiken. Als meer kinderen geweldloos kunnen opgroeien, dan moet dat uiteindelijk leiden tot een afname van de intergenerationale overdracht van geweld. Dit vergt echter een veel langere adem dan de periode tot 2020. In de aanpak ligt de focus vooral op de situatie van kinderen, niet alleen omdat zij afhankelijk zijn van volwassenen, maar ook omdat de intergenerationale overdracht begint bij geweld tegen kinderen of als zij getuige zijn van geweld tussen volwassenen.

Het realiseren van onze ambities vraagt veel van allen die bij de aanpak zijn betrokken. Binnen de aanpak staat, meer dan voorheen, inzetten op preventie voorop. Het doel hiervan is dat burgers zich bewust zijn van het thema, waardoor zij signalen herkennen voor zichzelf en bij anderen. Burgers moeten weten wat zij

kunnen doen om geweld te voorkomen en hoe zij het kunnen signaleren. Zij moeten bovendien weten waar zij terecht kunnen voor advies en informatie. Als er sprake is geweest van geweld, dan is het de bedoeling dat zoveel als mogelijk samen met de direct betrokken leden van het gezin (of het huishouden) wordt geanalyseerd welke oorzaken het geweld heeft en welke patronen een rol spelen. Op basis van een integraal plan gaat het er vervolgens om de veiligheid duurzaam te borgen en aan oplossingen te werken om nieuw geweld te voorkomen. Uiteraard staat de zorg voor veiligheid voorop; soms zijn maatregelen nodig die zonder instemming van betrokkenen moeten worden opgelegd voordat aan oplossingen kan worden gewerkt. Het kan natuurlijk ook betekenen dat afzonderlijke trajecten nodig zijn voor pleger en slachtoffer(s), wel altijd op elkaar afgestemd. Soms is het niet mogelijk om alle betrokken gezinsleden direct te betrekken bij de triage en weging, bijvoorbeeld als er sprake is van ernstige dreiging, eerdere geweld of seksueel misbruik. De praktijk leert dat langdurige betrokkenheid nodig is omdat het veelal om complexe problematiek gaat en om ingesleten patronen die ten grondslag liggen aan het geweld.

3.2 Uitwerking sporen naar doelstellingen en aanpak

In deze paragraaf zijn de ambities verder vertaald naar doelstellingen voor de onderscheiden sporen en staat een beschrijving van de aanpak om die doelstellingen te realiseren. 3.2.1 gaat eerst in op de invulling van Veilig Thuis, omdat hier een belangrijke opgave ligt om een effectieve en integrale aanpak te realiseren en de lokale uitvoering te ondersteunen.

3.2.1 VEILIG THUIS

De realisatie van het regionale advies- en meldpunt Veilig Thuis per 1 januari 2015 bevordert de integrale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Op basis van een programma van eisen richt de GGD in samenwerking met de kernpartners de organisatie in. Daarvoor is een meerjarig traject afgesproken dat loopt tot 1 januari 2017. Veilig Thuis is de frontoffice waar burgers en professionals terecht kunnen voor informatie

en advies. Hier vindt triage en weging van meldingen²³ plaats, inclusief een veiligheidsanalyse. Veilig Thuis heeft een interventieteam beschikbaar voor nader onderzoek, bij spoedsituaties of bij onduidelijkheden in de melding. Het interventieteam kan ook snel ondersteuning bieden wanneer een pleger is aangehouden en/of een slachtoffer aangifte wil doen. Veilig Thuis is altijd bereikbaar: 24 uur per dag, 7 dagen per week.²⁴ Binnen Veilig Thuis is voorts een onderzoeksteam ingericht dat onderzoeken verricht om te bepalen of eventuele dwang- of drangmaatregelen noodzakelijk zijn en voor forensisch onderzoek etc.

23 Politie(zorg)meldingen, meldingen van professionals.

24 Programma van Eisen AMHK, april 2014.

Een belangrijk kernelement van de gemeentelijke visie is uitvoering zo dicht mogelijk in de omgeving van het gezinssysteem²⁵, bij voorkeur door lokale teams.²⁶ Lokale teams moeten als dat nodig is een beroep kunnen doen op de inzet van specialistische expertise vanuit Veilig Thuis en waar nodig ook kunnen opschalen. Omgekeerd moet een complexe casus, waarvan de regie in eerste instantie regionaal is uitgevoerd, ook weer afgeschaald kunnen worden naar lokale teams om duurzame oplossingen te kunnen realiseren. Ofwel: de samenwerking tussen 'lokaal' (teams) en 'centraal' (Veilig Thuis) is de uitdaging voor de komende jaren. Het slagen ervan is een noodzakelijke voorwaarde om de aanpak echt effectiever te maken. Doorsturen van meldingen vanuit Veilig Thuis naar lokale teams en vice versa is in werkprocessen vastgelegd.

Regionaal zal een kwalitatief hoogwaardige expertise-functie beschikbaar moeten zijn die de lokale én regionale uitvoering van de ketenaanpak ondersteunt, faciliteert en monitort. Deze functie wordt op termijn ondergebracht bij Veilig Thuis.

De afstemming van zorg en inzet van juridisch kader (straf, maatregelen, voorwaarden, kind- beschermingsmaatregelen) in de ketenaanpak als geheel, en specifiek ook in Veilig Thuis, verdient nadere uitwerking. Een integrale aanpak op basis van 'één gezin, één plan, één regisseur' is alleen mogelijk als vanaf de start van het proces de werkzaamheden van de zorg en van de partners in juridisch kader op elkaar afgestemd plaatsvinden. De keuzes worden ontwikkeld in samenwerking met de politie, het Openbaar Ministerie, de reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming.

3.2.2 PREVENTIE

'Het moet normaal worden dat huiselijk geweld en kindermishandeling niet normaal gevonden worden en dus: burger neem je verantwoordelijkheid.' (stelling conferentie Veilig Thuis, 17 juni 2014)

Preventie heeft tot doel huiselijk geweld en kindermishandeling te verminderen door geweld en mishandeling te voorkomen of door de kans op herhaling

zo klein mogelijk te maken. Preventie is gericht op burgers en gaat onder meer over kennis, houding en gedrag van volwassenen en kinderen. Burgers zullen zich bewust moeten zijn van het thema en van signalen die kunnen wijzen op geweld. Voorlichting is een belangrijk onderdeel van preventie. Verder gaat het om advies kunnen vragen in een veilige setting. Ouders moeten het vertrouwen hebben dat ze veilig om hulp kunnen vragen en zorgen over hun kinderen kunnen delen, in de buurt of bij Veilig Thuis.

Goede nazorg en vinger-aan-de-polsactiviteiten organiseren als er interventies zijn uitgevoerd naar aanleiding van meldingen en het geweld is gestopt, valt ook onder preventie. Lokale teams kunnen dit ondersteunen en faciliteren.

Om huiselijk geweld en kindermishandeling te voorkomen, is kennis nodig van de aard van de problematiek en van de factoren die van invloed zijn op het ontstaan of het voortduren van geweld. Zo is bekend dat een opeenstapeling van (interne en externe) risicofactoren als schulden, relatieproblemen, drankgebruik of maatschappelijk isolement de kans op geweld vergroot. Mishandeling en misbruik kunnen ook voortkomen uit opvattingen en overtuigingen. Zij kunnen individueel van aard zijn of collectief, bijvoorbeeld gevoed vanuit een culturele identiteit. Het ontwikkelen van een gedeeld normbesef is hier aan de orde: huiselijk geweld en kindermishandeling zijn niet normaal en worden niet getolereerd. Op individueel en gezinsniveau kan risicogedrag tot geweld of mishandeling leiden. Ook persoonlijke belemmeringen en mogelijkheden kunnen van invloed zijn. Om succesvolle preventieprogramma's te ontwikkelen, moeten al deze factoren worden meegewogen.

In de gemeentelijke visie is preventie onderscheiden naar:

- Algemene preventie: lokale en regionale activiteiten die gericht zijn op alle volwassenen en kinderen in de regio.
- Doelgroepgerichte preventie: activiteiten die inzoomen op kenmerken van bepaalde risicogroepen en daardoor voornamelijk lokaal of wijkgericht zijn.
- Persoonsgerichte preventie: activiteiten die gericht zijn op afzonderlijke personen en risicogezinnen. De directe relatie met hulp- en dienstverleners staat centraal.

Preventieactiviteiten lopen uiteen van algemene voorlichtingsactiviteiten met kennisoverdracht als doel tot intensieve programma's op individueel niveau.

Wat willen we bereiken:

We willen dat:

- Huiselijk geweld en kindermishandeling bespreekbare en terugkerende thema's zijn in de samenleving, zowel onder volwassenen als onder kinderen, vanuit de gemeenschappelijke norm dat geweld niet normaal is.
- Iedere burger, zowel volwassen als kind, weet welke

25 Uiteraard alleen als dat mogelijk is en door het gezinssysteem gewenst. Sommige vormen van geweld vragen juist om afstand van de eigen omgeving en bij heel complexe problematiek kan het ook verstandig zijn om de aanpak eerst op bovenlokaal niveau op te starten. Zo zullen bv THV's, EGG-meldingen, meldingen waar groot veiligheidsrisico aan de orde is, eerst primair bovenlokaal worden aangepakt.

26 Voor de lokale worden verschillende benamingen gehanteerd in de deelnemende gemeenten, zoals Ouder-Kind team, Samen Doen, wijkzorgteam, CJG, lokaal team. In het vervolg van dit document hanteren we de algemene benaming 'lokaal team'.

veilige en laagdrempelige manieren er zijn om geweld aan te kaarten en/of hulp in te roepen, in de buurt, bij de Kindertelefoon en/of bij Veilig Thuis.

- Risicofactoren en stressbronnen voor te onderscheiden doelgroepen afnemen en daarmee het risico op geweld.
- Risicofactoren, stressbronnen en risicogedrag van individuen/systemen afnemen en daarmee het risico op geweld.

Hoe

Inrichten van preventieactiviteiten op de genoemde drie niveaus: algemeen, doelgroepgericht en persoonsgericht. Op alle niveaus zijn activiteiten nodig om de kennis over geweld en over handelingsmogelijkheden te vermeerderen, om risicofactoren te verminderen en om een gedeelde norm te ontwikkelen. Direct en indirect kan dit eraan bijdragen dat al dan niet collectieve opvattingen en overtuigingen veranderen.

Als in de aanpak meer aandacht nodig is voor genderspecten, dan moet dat al zichtbaar zijn in de preventieactiviteiten:

- nadruk op het verkleinen van machtsverschillen en afhankelijkheid,
- vaker ter discussie stellen van traditionele rolopvattingen,
- een duidelijke normstelling over de ontoelaatbaarheid van geweld.

Om de risicofactoren te verminderen, kunnen algemene beleidsdoelen ondersteunend zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om armoedebeleid, voorkomen van eenzaamheid en sociaal isolement en ondersteuning van mantelzorgers. Ook emancipatiebeleid, versterking van economische zelfstandigheid van vrouwen, opvoedondersteuning, etcetera zijn van invloed.

Veel preventieactiviteiten worden nu al in de lokale omgeving uitgevoerd, o.a. via de ouder-kindteams, CJG's in de regiogemeenten en opvoedingsondersteuningsprogramma's. Andere voorbeelden zijn het programma vreedzame scholen en het programma weerbare wijken. Om gericht in te kunnen zetten op preventie en voorlichting, is in 2015 een kader preventieplan gereed met aandacht voor de verschillende niveaus (algemeen, wijk- en doelgroepgericht, persoons- en gezinsgericht). De tien doelstellingen van de kindermishandeling²⁷ over de preventie van kindermishandeling zijn hier onderdeel van.

- De algemene preventie en voorlichting bouwen voort op al lopende activiteiten die nu vanuit de Steunpunten Huiselijk Geweld en AMK worden uitgevoerd in aanvulling op landelijke campagnes.

Ervaringsdeskundigen en ambassadeurs inzetten kan ondersteunend zijn.

- Een onderdeel van het preventieplan is een beschrijving van de meest voorkomende risicoprofielen, inclusief de spreiding van de belangrijkste doelgroepen over de wijken. Bij de doelgroepgerichte preventie is de inzet van zelforganisaties van belang, maar ook hier kunnen rolmodellen die zelf uit risicogroepen voortkomen een belangrijke rol spelen. Bij preventieactiviteiten gericht op jongeren is het belangrijk om aan te sluiten op hun (digitale) belevingswereld en rolmodellen in te zetten die hun taal spreken.
- Persoonsgerichte preventie gaat uit van een individuele en systeemgerichte aanpak die uiteenloopt van op een individu afgestemde voorlichtingsactiviteiten tot en met intensieve preventieve programma's.

Het preventieplan wordt op regionaal niveau voorbereid en is ondersteunend aan activiteiten die lokaal (al) worden uitgevoerd. Een monitor maakt deel uit van het preventieprogramma, zodat inzichtelijk wordt welke activiteiten zijn ondernomen. Daarnaast kan gericht onderzoek nodig zijn om de effecten te meten. Algemene preventieactiviteiten en voorlichting worden primair op regionaal niveau uitgevoerd en zo nodig ook op lokaal niveau met regionaal beschikbaar gestelde middelen. De uitvoering van doelgroepgerichte preventie krijgt vooral op lokaal niveau gestalte. Dit geldt per definitie ook voor de persoonsgerichte preventie en voorlichting die primair vorm krijgt in het contact tussen professional en het desbetreffende individu/gezin.

3.2.3 SIGNALEREN EN MELDEN

'Er is meer deskundigheid nodig van professionals om signalen te zien, bespreekbaar te maken en te weten hoe zij er mee om moeten gaan.' (stelling conferentie Veilig Thuis, 17 juni 2014)

Bij signaleren en melden gaat de aandacht primair naar professionals in de breedste zin van het woord.²⁸ Het gaat om professionals die onder de Wet meldcode vallen (gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg en justitie) en om professionals die uit hoofde van hun beroep contacten hebben met burgers, zoals bijvoorbeeld politie, uitvoerders sociale zekerheidswetgeving, uitvoerders Wmo, medewerkers woningbouwcorporaties etc. Voor professionals moet duidelijk zijn wat er op dit gebied van hen wordt verwacht.

Verder richt de focus zich op burgers door een beroep

²⁷ Preventie van kindermishandeling in gemeenten, van papier naar werkelijkheid, Kinderombudsman mei 2014.

²⁸ Uiteraard is het de bedoeling dat langs de lijn 'preventie en voorlichting' wordt bevorderd dat burgers (volwassenen en kinderen) eerder en beter signaleren en waar nodig daarop actie ondernemen.

te doen op het verantwoordelijkheidsgevoel voor elkaar, en specifiek ook op vrijwilligersorganisaties, intermediairs en zelforganisaties. Zij zijn niet gebonden aan de Meldcode, maar kunnen wel een belangrijke functie vervullen in het signaleren. Voor hen moeten de lokale teams en Veilig Thuis een laagdrempelige functie vervullen om advies te kunnen vragen.

Adequaat signalen herkennen en daarop kunnen handelen, is van cruciaal belang. Het voorkomt ten eerste slachtoffers en ten tweede dat er meer, zwaardere en duurdere zorg nodig is. Vaak wordt te lang gewacht om op te treden en signalen, ook al zijn die vaak in fragmentarische vorm zichtbaar, bespreekbaar te maken. Professionals in de wijken vervullen hierin een spilfunctie. Zij moeten desgewenst snel en goed advies kunnen vragen bij Veilig Thuis en een beroep kunnen doen op de daar aanwezige deskundigheid.

Aandachtsfunctionarissen op basis van de Meldcode spelen een belangrijke rol in de ondersteuning van professionals bij het signaleren en bespreekbaar maken van huiselijk geweld. Op dit moment is nog onvoldoende inzichtelijk of alle relevante organisaties deze functie hebben opgenomen en hoe dit functioneert.

Wat willen we bereiken

We willen dat:

- alle professionals de verschillende vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties herkennen,
- professionals uit sectoren die onder de Wet meldcode vallen, aanvullend signalen bespreekbaar kunnen maken en de juiste acties in gang zetten,
- professionals uit sectoren die onder de Wet meldcode vallen, weten in welke situaties inzet en/of advies van Veilig Thuis noodzakelijk is,
- alle organisaties die onder het bereik van de Wet meldcode vallen, een aandachtsfunctionaris hebben,
- vrijwilligersorganisaties en professionals die nu niet onder de Wet meldcode vallen, zich verbinden aan de Meldcode.

Hoe

Het beschikbaar hebben en onderhouden van de noodzakelijke deskundigheid om adequaat te signaleren (kennis), te handelen (houding en gedrag) en waar nodig te melden, vraagt om een permanent scholingsprogramma. Organisaties zijn daarvoor primair zelf verantwoordelijk. Veilig Thuis adviseert over een effectief aanbod en kan verbanden leggen tussen vraag en aanbod in de vorm van scholing, ondersteuning en coaching. Bovendien stimuleert Veilig Thuis organisaties de noodzakelijke deskundigheid van hun personeel te onderhouden.

Op dit terrein is al veel ontwikkeld, zoals bijvoorbeeld de toolkit Meldcode. Het is dus de bedoeling om in de veelheid van aanbod ordening aan te brengen.

Het regionale aanbod is medio 2015 inzichtelijk gemaakt en onder de aandacht gebracht van professionals.

Er komt een compacte gedragslijn voor het handelen bij (vermoedens van) kindermishandeling voor professionals. Een belangrijke rol is weggelegd voor de aandachtsfunctionarissen. Zij kunnen professionals in de wijk en/of binnen de eigen organisatie ondersteunen bij vragen en problemen.

Eind 2015 is in kaart gebracht of alle relevante organisaties een aandachtsfunctionaris hebben en welke eventuele hiaten er zijn in de ondersteuning van deze aandachtsfunctionarissen. Vrijwilligersorganisaties en organisaties die nu niet onder de Meldcode vallen, wordt gevraagd om de Meldcode te volgen. Gemeenten vullen hun toezichhoudende rol op de toepassing van de Meldcode actief in.

3.2.4 ANALYSEREN EN ONDERZOEKEN

‘Om in de aanpak daadwerkelijk integraal te beoordelen wat er aan de hand is en wat er nodig is om geweld te stoppen is meer kwaliteit en effectiviteit nodig en moet beter gemonitord worden wat werkt en niet werkt.’ (stelling conferentie Veilig Thuis, 17 juni 2014)

Vanuit het principe ‘één gezin, één plan, één regisseur’ voeren experts na een melding²⁹ triage en wegging uit. Zij schatten de veiligheidsrisico's in, geven een integrale analyse van de problematiek en doen voorstellen voor interventies. Het resultaat moet zijn dat zo snel mogelijk de meest effectieve en passende hulp wordt ingezet. Waar nodig wordt het onderzoeksteam ingeschakeld voor specialistisch onderzoek.

De zes gemeenten in de regio hebben met de politie de afspraak gemaakt dat alle politie(zorg)meldingen worden ingediend bij Veilig Thuis.

Veilig Thuis vervult een cruciale rol in de triage en wegging en draagt over naar lokale teams en experts. Als dat nodig is, treft Veilig Thuis direct veiligheidsmaatregelen.

In principe wordt de casusregie lokaal uitgevoerd.

Als dat niet kan, bijvoorbeeld bij zeer complexe problematiek (eengerelateerd geweld, seksueel geweld, ernstige dreiging, opleggen en verlengen van een tijdelijk huisverbod, extreme stalking), grote veiligheidsdreiging of als er andere factoren zijn die effectieve lokale uitvoering in de weg staan, dan krijgt in eerste instantie een specialist de casusregie. Als er tussentijds nieuwe politie(zorg)meldingen binnenkomen bij Veilig Thuis, dan wordt opnieuw gewogen of het oorspronkelijke plan nog actueel is of moet worden bijgesteld. De verantwoordelijke casusregisseur zorgt ervoor dat er een integraal plan komt en vervult een coördinerende rol in uitvoering en monitoring.

²⁹ Primair worden hier de meldingen conform de Wet meldcode en de politie(zorg)meldingen bedoeld. Veilig Thuis zal ook moeten onderkennen wanneer overige adviesvragen of aanmeldingen om nadere triage en wegging vragen.

Signalen en meldingen van huiselijk geweld en kindermishandeling kunnen ook direct bij lokale teams binnenkomen of bij de Meldpunten Overlast bij de stadsdelen, al of niet als onderdeel van bredere problematiek. Lokale teams moeten in die gevallen een beroep kunnen doen op advies en ondersteuning van Veilig Thuis voor de triage en weging.

Wat willen we bereiken

We willen dat:

- voor iedere melding die bij Veilig Thuis binnenkomt, binnen vijf werkdagen na ontvangst van de melding triage en weging is uitgevoerd op basis van een protocol,
- voor iedere melding uiterlijk binnen een termijn van tien weken vervolgtrajecten zijn ingezet,
- iedere overgedragen melding op minimaal twee momenten (na drie maanden en één jaar) gemonitord wordt op uitvoering van plan van aanpak, ontwikkeling in veiligheidssituatie en resultaten. (zie ook 3.2.5)

Hoe

De betrokkenheid van het gezinssysteem is belangrijk. Een complete analyse kan immers alleen worden gemaakt als betrokkenen deze herkennen en zij ook zelf verantwoordelijkheid dragen om oplossingen te realiseren. Uiteraard kan dat alleen als de veiligheid van slachtoffer(s) dit toelaat. Maatregelen moeten worden ingezet als dat nodig is. Het borgen van de veiligheid is een eerste vereiste. Als veiligheidsmaatregelen moeten worden getroffen, moet dat uiteraard direct gebeuren, ook zonder medewerking of instemming van betrokkenen.

Snel handelen na een incident is van belang om te voorkomen dat slachtoffers en/of plegers uit schaamte het incident bagatelliseren.

Om een complete analyse en weging te kunnen maken voor de inzet van zorg (vrijwillig of onvrijwillig) in samenhang met eventuele juridische maatregelen, is betrokkenheid noodzakelijk van alle ketenpartners uit de zorg- en veiligheidsketen. Dit geldt vooral als de veiligheid in het geding is en inzet van bestuurs- en of strafrechtelijke maatregelen een bijdrage kan leveren aan het doorbreken van patronen en het realiseren van duurzame oplossingen.³⁰ Als er al een casusregisseur betrokken is en er is sprake van een nieuwe (politie) melding, dan betreft Veilig Thuis de casusregisseur ook zo snel mogelijk bij de triage en weging.

Voor complexe meldingen moet al in de fase van analyse en onderzoek een beroep mogelijk zijn op specialistische expertise, bijvoorbeeld van de GGZ. Daarvoor is

een model in de maak om vast te kunnen stellen of diagnostisch onderzoek nodig is naar aanleiding van een melding over kindermishandeling.

De werkwijze voor triage en weging is begin 2015 beschreven in een protocol; de benodigde expertises van de experts die triage en weging uitvoeren, zijn benoemd. Begin 2015 zijn tussen gemeenten, politie en Openbaar Ministerie samenwerkingsafspraken gemaakt en bekrachtigd in het driehoeksoverleg. De afspraken gaan over de aanlevering van politie(zorg)meldingen, over de betrokkenheid van deze drie partners bij triage, informatieverstrekking, analyse en weging. Hun bijdrage bij het opstellen van het veiligheidsplan als onderdeel van het integrale plan van aanpak is ook vastgelegd.

3.2.5 INTERVENIËREN EN NAZORG BIEDEN

‘Er moet meer systematisch gewerkt worden op basis van het principe ‘één gezin, één plan, één regisseur en in overleg met de cliënt.’

‘Trajecten moeten beter afgestemd zijn op de noodzaak en borging van duurzame veiligheid.’ (stellingen conferentie Veilig Thuis, 17 juni 2014)

Op basis van de analyse en het daaruit voortvloeiende advies zorgt de aangewezen casusregisseur dat er een plan van aanpak komt. In het plan staan alle activiteiten (zorg en de maatregelen om veiligheid te borgen) die erop gericht zijn om het geweld duurzaam te beëindigen.³¹

Het is van belang om activiteiten goed op elkaar af te stemmen en direct de meest effectieve ondersteuning te organiseren op basis van het principe ‘niet vóór maar met cliënt(systeem)’. De kanttekening is uiteraard dat de veiligheid dit moet toelaten en veiligheidsmaatregelen moeten worden ingezet als dat nodig is.

Ondersteuning blijft geboden, net zo lang tot de veiligheid ook duurzaam is geborgd door de oorzaken zo goed mogelijk weg te nemen. Hiervoor geldt de termijn van één jaar na het laatste geweldsincident. Als dat nodig is, wordt vinger-aan-de-polsondersteuning langer aangeboden, bij voorkeur vanuit het sociale netwerk met ondersteuning vanuit het lokale team. Het motto hiervoor is ‘goede nazorg is een belangrijk onderdeel in preventie van nieuw geweld’.

De bedoeling is dat opvang voor slachtoffers alleen wordt ingezet als het echt niet anders kan. Als slachtoffers in de eigen omgeving kunnen blijven door een (tijdelijk) contactverbod, bijvoorbeeld in de

30 Hieronder valt een brede range van mogelijke interventies zoals het opleggen van maatregelen/voorwaarden (bijv. de verplichting om behandeling te aanvaarden, gedragsaanwijzing etc), THV, OTS, uithuisplaatsing, taakstraffen, wijkverbod etc.

31 Politiebezoek naar aanleiding van een signaal of het betrekken van cliënt(systeem) bij de analyse en onderzoeksfase is natuurlijk ook al een vorm van interveniëren en kan als zodanig al een effect hebben, hier wordt verwezen naar de interventies op basis van het plan van aanpak om het geweld duurzaam te beëindigen.

vorm van een tijdelijk huisverbod of een contact- of straatverbod, dan heeft dat de voorkeur. De voorwaarde hiervoor is dat de veiligheid van slachtoffer(s) is geborgd en het sociale netwerk daarvoor ook veilig genoeg is. Ambulante trajecten, zoveel als mogelijk in de eigen sociale omgeving van cliënt, hebben de voorkeur. Dit gebeurt behalve uit kostenoverweging ook om ontwrichting zoveel mogelijk te voorkomen. Vooral voor kinderen is continuïteit in de eigen omgeving (school, vriendjes enz.) belangrijk.

De ervaring leert dat er knelpunten zijn die een effectieve aanpak in de weg staan:

- interventies worden te laat ingezet (dit hangt samen met de ervaring dat signalen te laat worden onderkend of dat er onvoldoende op wordt gehandeld) en interventies worden veelal kortdurend ingezet,
- als GGZ-problematiek een rol speelt, lijkt er nog onvoldoende te worden ingezet op specifieke behandelingstrajecten,
- partners werken onvoldoende samen, stemmen hun activiteiten onvoldoende op elkaar af en rapporteren onvoldoende terug aan de casusregisseur,
- casusregisseurs hebben geen mandaat om aanwijzingen te geven aan partners in de uitvoering.

Wat willen we bereiken

We willen dat:

- voor 65% van de slachtoffers (volwassenen en kinderen) de thuissituatie binnen één jaar na start van de interventies weer duurzaam veilig is,³²
- het aantal slachtoffers en plegers dat uit een gezin komt waarin ook sprake is geweest van geweld, is afgenomen met 10%,
- ieder kind dat slachtoffer is van geweld of getuige geweest is van geweld een gericht aanbod krijgt om traumatische stoornissen te voorkomen/verminderen en de emotionele veiligheid te verhogen.

Hoe

Systeemgericht werken en onderlinge afstemming van activiteiten binnen een plan van aanpak zijn noodzakelijke voorwaarden om effectief te kunnen zijn. Het vraagt van organisaties dat zij over hun eigen grenzen heen kijken, hun handelen afstemmen op wat er nodig is in het kader van een integraal plan (en dus niet alleen vanuit de eigen professie). Het vraagt eveneens een handelingsmandaat voor de casusregisseur die het plan maakt en zorgt voor de uitvoering.

Ook de aansluiting tussen de lokale aanpak en gespecialiseerde zorg vraagt aandacht. De langdurige en weerbarstige patronen die een rol spelen bij huiselijk geweld en kindermishandeling, vragen om langdurige inzet: een casusregisseur zal dus ook vaak langdurig

betrokken moeten zijn in het gezin. In hoofdstuk 4 is benoemd welke deskundigheden het lokale team nodig heeft om effectief om te gaan met de problematiek van huiselijk geweld.

Integraal werken, waarbij hulpverlening en strafpartners hun activiteiten op elkaar afstemmen, is de norm met als vertrekpunt één gezin, één plan, één regisseur.

In het plan van aanpak moet een uitgebreide analyse staan van alle oorzaken die kunnen leiden tot geweld en wat er nodig is om het geweld te stoppen en patronen te doorbreken. Als het gaat om interventies is, naast begeleiding, ook behandeling nodig van bijvoorbeeld GGZ-problematiek, verslaving etc.

We bevorderen bij de partners dat genderaspecten bij interventies aandacht krijgen. Interventies moeten bijdragen aan het doorbreken van afhankelijkheidsrelaties tussen pleger(s) en slachtoffer(s). Daarvoor is bewustzijn van de rol van gender gerelateerde verwachtingen, machtsverschillen en rolpatronen van belang.

De gemeenten dienen helder te zijn in hun afspraken met verantwoordelijke organisaties, te sturen op het nakomen van afspraken en bereid te zijn middelen ter beschikking te stellen om duurzaam te investeren in deskundigheid op alle niveaus.

32 Gebaseerd op de bevinding van Verwey-Jonker dat nu in 50% van de onderzochte casussen nog sprake is van ernstige geweldsincidenten 1,5 jaar na de start van het onderzoek.

4 Randvoorwaarden

Randvoorwaarden

Voor een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling die in lijn is met de kernelementen van de gemeentelijke visie (uitgewerkt in deze regioaanpak) moeten gemeenten samen met alle betrokken ketenpartners aan een aantal randvoorwaarden voldoen:

- Investering in deskundigheid zowel bij de regionaal werkende partners als in de lokale teams.
- Lokale teams dienen over de juiste deskundigheid te beschikken om huiselijk geweld te signaleren, bespreekbaar te maken en te laten 'escaleren' naar Veilig Thuis als de achterliggende problematiek niet effectief op lokaal niveau kan worden behandeld. De lokale teams moeten over voldoende deskundigheid beschikken om casusregie/zorgcoördinatie te kunnen voeren op casuïstiek van huiselijk geweld.
- De beschikbaarheid van een sterk bedrijfsbureau voor ondersteuning van de taken van Veilig Thuis om de procesregie goed te kunnen voeren en ter ondersteuning van de monitoring op individuele casuïstiek. Veilig Thuis moet gegevens en informatie leveren om voortgang in de uitvoering van onderdelen van de regioaanpak te kunnen monitoren.
- Goede afspraken over de samenwerking tussen zorg- en strafpartners in de keten om daadwerkelijk een systeemgerichte en integrale aanpak met afgestemde inzet op pleger(s) en slachtoffer(s) vanuit het principe 'één gezin, één plan, één regisseur'.
- Een goed georganiseerde expertisefunctie die de regionale en lokale uitvoering ondersteunt, methodieken ijkt en ontwikkelt, samenwerking(smodellen) evalueert en de effectiviteit van de aanpak kan doorlichten of daarbij als opdrachtgever kan functioneren.
- Een goed registratiesysteem voor Veilig Thuis en afspraken over de informatie-uitwisseling tussen partners (privacy-convenant).
- Een structuur voor cliëntparticipatie bij de voorbereiding van het beleid, de ontwikkeling van methodieken, de bewaking van de voortgang, de uitvoering etc.
- Aandacht voor innovatie bij de aanpak. Hieronder valt bijvoorbeeld de vraag of en zo ja hoe een Family Justice Centre, zoals dat nu in een aantal regio's wordt voorbereid en ingericht, een bijdrage kan leveren om de regionale aanpak in Amsterdam-Amstelland effectiever en cliëntvriendelijker te maken.
- Kwaliteitsstandaarden bij de deelnemende partners.

UITWERKING

Een aantal van deze randvoorwaarden vraagt om nadere uitwerking. Een eerste aanzet daarvoor is:

Lokaal

- Om de problematiek van huiselijk geweld effectief in lokale teams aan te kunnen pakken, dienen alle medewerkers in staat te zijn om signalen van geweld te herkennen en erkennen bij betrokkenen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Aanvullend dienen minimaal twee medewerkers in het lokale team over de volgende competenties te beschikken:
 - Recente kennis over vormen, omvang, aard, signalen, het ontstaan en de gevolgen van huiselijk geweld en kindermishandeling, werking van geweldspiraal en specifieke dynamiek in gezinnen/huishoudens waar geweld speelt.
 - Globale kennis van de nieuwe wetgeving voor huiselijk geweld en kindermishandeling.
 - Recente kennis over de Wet meldcode en uitgangspunten van oplossingsgericht werken (bijv. Signs of Safety).
 - Gespreksvaardigheden om de zorgen over en het vermoeden van geweld te bespreken met volwassenen en kinderen, waaronder het omgaan met emoties, weerstanden en loyaliteitsconflicten.
 - Recente kennis over effectieve methoden, technieken en interventies om de achterliggende problematiek en/of de gevolgen van het geweld aan te pakken.
 - Recente kennis van wet- en regelgeving over privacy en vertrouwelijkheid van klantgegevens. Kennis van de mogelijkheden over en met wie en wanneer informatie gedeeld mag worden en of en wanneer er toestemming nodig is van de direct betrokkenen.
 - Specifieke kennis over de rol, de kenmerken van en de gevolgen voor kinderen als zij getuige zijn, slachtoffer zijn of pleger zijn van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
 - Kennis van de kenmerken en de risicofactoren voor intergenerationele overdracht van geweld bij getuigen, slachtoffers, plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling.
 - Kennis van risicofactoren en beschermingsfactoren bij huiselijk geweld en kindermishandeling.
 - Interculturele sensitiviteit en oog voor genderspecten bij huiselijk geweld en kindermishandeling.
 - Meervoudige partijdigheid, onder meer de bereidheid om de belangen, het aandeel in de problematiek en de 'geleden schade' van elke betrokkene onder ogen te zien.

Een uitgebreide beschrijving van benodigde vaardigheden en competenties is opgenomen in de handreiking deskundigheid huiselijk geweld en kindermishandeling van de VNG:

- Lokale teams moeten altijd een beroep kunnen doen op Veilig Thuis voor advies en consultatie. In de volgende situaties is het lokaal team verplicht om Veilig Thuis te consulteren:

- Bij ernstige dreiging door huiselijk geweld of kindermishandeling of een vermoeden daarvan.
- Bij een combinatie van de volgende situaties:
 - kinderen betrokken,
 - zorgafhankelijke ouders (vermoeden),
 - herhaald contact voor huiselijk geweld/geen merkbaar effect van het zorgplan (in ca. zes maanden),
 - geen toegang kunnen krijgen tot een huishouden en ernstig vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling,
 - eerder een tijdelijk huisverbod opgelegd,
 - het op peil hebben en houden van de deskundigheid van medewerkers is primair de verantwoordelijkheid van organisaties zelf. De ondersteuning vanuit regionaal niveau is beschreven in hoofdstuk 3.

Regionaal

- De inrichting van het bedrijfsbureau is onderdeel van de inrichting van Veilig Thuis.
 - De ontwikkeling van een goed registratiesysteem is onderdeel van de opdracht aan de GGD voor de inrichting van Veilig Thuis. Per 1 januari is er een nieuw convenant voor de gegevensuitwisseling tussen de partners die zijn betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling binnen Veilig Thuis-verband.
 - Samenwerkingsconvenanten tussen gecertificeerde instelling(en), Raad voor de Kinderbescherming en Veilig Thuis.
 - Calamiteitenconvenant voor de lokale teams.
- Veilig Thuis richt haar werkprocessen in op basis van de Vanguardmethodiek gebaseerd op de 'check, plan, do' cyclus met het cliëntperspectief als vertrekpunt.
 - Elke ketenpartner verbindt zich aan branchegebonden kwaliteitssystemen.

CLIËNTPARTICIPATIE

Cliëntparticipatie krijgt zowel lokaal als regionaal vorm. Alle gemeenten denken na over actuele invullingen van adviesraden in het licht van de grote decentralisaties. Daarnaast is het van belang beter gebruik te maken van de expertise van cliënten bij activiteiten in de verschillende sporen van de aanpak.

Op regionaal niveau kunnen cliëntvertegenwoordigers optioneel vanaf 2015 in de frontoffice van Veilig Thuis en/of expertteams hun bijdrage leveren als individuele ervaringsdeskundigen. De vertegenwoordigers kunnen bijdragen door een netwerk op te zetten en vanuit hier gevraagd en ongevraagd te adviseren. De betrokkenheid die zij hebben met het lokale maatschappelijke veld, zorgt voor een verbindende factor met het regionaal beleid. Zij bereiken veel mensen op een laagdrempelige wijze. Het is belangrijk dat zij ook input kunnen geven voor de samenwerkingsafspraken of over ontwikkeling en bijstelling van interventies, methodieken etc. De vertegenwoordigers kunnen bovendien een rol spelen bij het geven van voorlichting en het uitvoeren van preventieve activiteiten (de zogenoemde niet-wettelijke taken).

5 Verantwoordelijkheden, sturing en financiering

5.1 Verantwoordelijkheden

Een van de doelen van de regioaanpak is helderheid geven over de verantwoordelijkheidsverdeling rond de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Veilig Thuis is een regionale voorziening. Om invulling te geven aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de regiogemeenten, is Veilig Thuis ondergebracht in een openbaar lichaam, volgens de Wet gemeenschappelijk regeling (Wgr). Er wordt een commissie Veilig Thuis ingesteld met vertegenwoordigers uit de regiogemeenten. Hierin wordt de bestuurlijke aansturing van Veilig Thuis ondergebracht en wordt de begroting en rekening vastgesteld. Op deze wijze is de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de afzonderlijke regiogemeenten geborgd en kunnen wij kwalitatief hoogwaardige meerjarige contracten met professionele zorg- en dienstverleners afsluiten met ketenpartners die bij Veilig Thuis betrokken zijn. Onder de commissie Veilig Thuis functioneert een ambtelijke regiegroep die besluiten voorbereidt.

De monitoring van de uitvoering van de regioaanpak wordt eveneens een taak van de commissie Veilig Thuis, voorbereid door de regiegroep.

Op hoofdlijnen impliceert de regioaanpak dat de afzonderlijke gemeenten er binnen de kaders van deze regioaanpak voor verantwoordelijk zijn dat er op lokaal niveau teams zijn samengesteld die de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling uitvoeren qua signalering en melding. De teams krijgen ook de casusregie over meldingen die zijn binnengekomen bij de lokale teams zelf of bij Veilig Thuis. Gemeenten zijn

voorts verantwoordelijk voor de uitvoering van preventie en voorlichting, met name voor de wijk-, doelgroep- en gezins-/persoonsgerichte preventie en voorlichting. Daarbij hoort ook de verantwoordelijkheid om lokale professionals in staat te stellen zich te professionaliseren op dit terrein. Ten slotte zijn de afzonderlijke gemeenten ervoor verantwoordelijk dat met ondersteuning vanuit lokale teams de nazorg is georganiseerd om nieuw geweld te voorkomen. Het besluit over het opleggen en indien nodig verlengen van een tijdelijk huisverbod blijft eveneens een lokale verantwoordelijkheid; het betreft immers een bevoegdheid die is opgedragen aan de burgemeester.

Op regionaal niveau heeft Veilig Thuis de verantwoordelijkheid voor het faciliteren van de lokale uitvoering. Daarnaast is de voorbereiding van gemeenschappelijke kaders, waaronder de voorbereiding van een preventiekader, een regionale taak. Gespecialiseerde taken zoals opvang en (tijdelijke) casusregie voor complexe casuïstiek (waaronder eengerelateerd geweld, extreme dreiging, seksueel geweld) liggen ook op regionaal niveau.

In bijlage 1 staan de hoofdlijnen van de verantwoordelijkheidsverdeling over regionaal en lokaal/gemeentelijk niveau voor de gehele ketenaanpak van preventie tot en met interventie en nazorg.

5.2 Sturing op de uitvoering van de regioaanpak

Deze regioaanpak is het beleidskader voor de aanpak van huiselijk geweld in kindermishandeling voor de komende jaren. De veranderopgave is hier op hoofdlijnen geschetst. De nadere uitwerking moet plaatsvinden langs de lijn van jaaragenda's en -rapportages, waarin de ontwikkelactiviteiten zijn benoemd en van een planning voorzien. De afzonderlijke gemeenten doen dat voor de taken waarvoor zij zelf verantwoordelijk zijn. Amsterdam doet dit voor de regionale taken vanuit haar rol als centrumgemeente.

Met deze regioaanpak willen de regiogemeenten een effectieve en efficiënte aanpak bevorderen die bijdraagt aan het welbevinden van volwassenen en kinderen die nu risico's lopen op huiselijk geweld of daar ook daadwerkelijk

mee worden geconfronteerd. Bij het verantwoorden van de besteding van middelen is het de bedoeling om zoveel mogelijk te sturen op outcome (effecten) in plaats van output (producten). De ambities en doelstellingen zoals ze in deze regioaanpak zijn geformuleerd, zijn daarbij leidend. Voor de ambities en een aantal van de doelstellingen ontbreekt een nulmeting. Op termijn wordt dit zo goed mogelijk ingevuld.

Overkoepelend worden gegevens verzameld om:

- inzicht te krijgen in de ontwikkeling van omvang en aard van huiselijk geweld en kindermishandeling en de recidive,
- inzicht te krijgen in het bereiken van de doelen die vermeld zijn onder de sporen (zie hoofdstuk 3),

- inzicht te krijgen in de kosten van ketenaanpak,
- te kunnen verantwoorden aan cliënten, opdrachtgevers, besturen en overheden,
- kwaliteitsontwikkeling te bevorderen,
- periodiek klanttevredenheidsonderzoeken uit te voeren.

Om de resultaten op de benoemde doelen in de uitvoering te kunnen volgen, wordt een monitor ingericht. Deze monitor moet ook voldoen aan de landelijke rapportageverplichting die geldt voor Veilig Thuis.

De gezondheidsmonitor die één keer per vier jaar wordt uitgevoerd, levert basisinformatie op over aard en omvang van de problematiek. Informatiebron voor recidive is de politieregistratie. Voorts zal de procesmonitoring van Veilig Thuis informatie kunnen opleveren voor dit onderdeel.

Om kindermishandeling te monitoren, worden nieuwe meetinstrumenten ontwikkeld. Dit gebeurt op basis van de pilot 'Jij en je gezondheid', waarbij kinderen via de Jeugdgezondheidszorg worden geïnterviewd.

Begin 2015 is het format van de monitor uitvoering regioaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling gereed. Dit format voldoet aan de verantwoordingsverplichtingen die het Rijk stelt.

REGIEMODEL

Het regionaal bestuurdersoverleg van de wethouders Wmo bewaakt de voortgang van de regioaanpak, inclusief de aansturing van Veilig Thuis. De regiegroep Veilig Thuis/regioaanpak zorgt voor de ambtelijke voorbereiding.

Voor de ketensamenwerking is een regiemodel van toepassing dat is opgebouwd rondom de behandeling van casuïstiek en de benodigde werkprocessen om casuïstiek vanaf het behandelen van meldingen goed uit te kunnen voeren. Dit vraagt om sturing op operationeel (casus), tactisch (proces) en strategisch (beleid) niveau. Op hoofdlijnen ziet de overlegstructuur er als volgt uit:

- **Een strategisch ketenoverleg met kernpartners van de ketenaanpak.**

Het strategisch ketenoverleg stuurt op de prestaties in de ketensamenwerking; de afzonderlijke leden zorgen ervoor dat ketenprestaties van de eigen organisatie worden geleverd op basis van de gemeentelijke visie en de regioaanpak. In het strategisch ketenoverleg worden besluiten genomen over samenwerkingsvoorstellen die voortvloeien uit resultaten die in de ketenaanpak worden geboekt. Het strategisch ketenoverleg kan opdrachten verstrekken aan het tactisch ketenoverleg.

Het strategisch overleg is samengesteld uit

vertegenwoordigers van de kernpartners op directieniveau van de gemeente Amsterdam, regiogemeenten (of een vertegenwoordiger namens regiogemeenten), Veilig Thuis, Reclassering, Openbaar Ministerie, Politie, GGZ, Raad voor de Kinderbescherming, gecertificeerde instelling (JBRA, WSG, LDH), Blijf en Vita.

Het strategisch ketenoverleg komt twee à drie keer per jaar bijeen onder voorzitterschap van de gemeente Amsterdam. Minimaal één keer per jaar is er een themabijeenkomst waarin een brede groep van betrokken partners wordt uitgenodigd en waarin de samenwerking lokaal – regionaal centraal staat. Een secretaris ondersteunt het strategisch ketenoverleg.

- **Een tactisch ketenoverleg met kernpartners van de ketenaanpak.**

Het tactische ketenoverleg stuurt op de werkprocessen en is verantwoordelijk voor de procesprestaties.

Knelpunten in de samenwerking en verbetervoorstellen worden hier geagendeerd en waar nodig opgeschaald naar het strategisch ketenoverleg voor besluitvorming. Ook de voorbereiding van kaders en uitvoeringsplannen op specifieke onderdelen (bijv. rond eerdergerelateerd geweld, seksueel geweld) ontvangen vanuit dit overleg advies.

Onder het tactische ketenoverleg kunnen desgewenst themagerichte deeloverleggen (zoals bijv. nu het ketenoverleg THV) of werkgroepen voor specifieke vraagstukken worden gepositioneerd.

Het tactisch overleg is samengesteld uit vertegenwoordigers op middenmanagementniveau van de kernpartners (zie boven) en komt één keer per zes weken bij elkaar.

Minimaal één keer per jaar is er een themabijeenkomst voor een bredere groep van betrokken partners, waarin de samenwerking lokaal – regionaal centraal staat.

Veilig Thuis kan het voorzitterschap uitvoeren. Structurele knelpunten in de samenwerking kunnen worden besproken tijdens het tactisch ketenoverleg als op uitvoerend niveau geen werkbaar oplossingen beschikbaar zijn.

- **Een operationeel overleg voor alle noodzakelijke overleggen van meerdere ketenpartners die nodig zijn om resultaat op casusniveau te bereiken.**

Het is de verantwoordelijkheid van de casusregisseur om een casusoverleg bijeen te roepen als dat nodig is. Voor meldingen die binnenkomen bij Veilig Thuis wijst Veilig Thuis de casusregie toe (als dat nog niet is gebeurd) in het lokale veld, aan de gecertificeerde instelling of bij een specialist(isch team).

Wij stellen voor knelpunten in de ketensamenwerking die niet via de route tactisch en strategisch ketenoverleg kunnen worden opgelost, voor te leggen aan de regiegroep en in laatste instantie de commissie Veilig Thuis op basis van de Wet gemeenschappelijke regeling.

5.3 Financiën

De aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling is kostbaar. De zes gemeenten van de regiogemeenten gaven hier in 2014 gezamenlijk ca. € 16,0 miljoen aan uit. Dit betreft alleen de uitgaven waarvoor de gemeenten verantwoordelijk zijn en die rechtstreeks zijn bestemd voor de aanpak van geweld. De maatschappelijke kosten zijn veel hoger. Kosten voor politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming, reclassering en de gezondheidszorg hebben wij niet meegerekend. Jeugdhulpmiddelen zijn alleen meegerekend voor zover deze betrekking hebben op Veilig Thuis. Ook hulp- en dienstverlening in buurten en wijken blijft hier buiten beschouwing.

ONTWIKKELINGEN EN OPGAVE 2015 EN VERDER

Het budget voor de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling is afkomstig uit de decentralisatie-uitkering vrouwenopvang (duvo) en uit bijdragen van de afzonderlijke gemeenten: jeugdhulpgelden voor Veilig Thuis en lokale budgetten voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Hierbij zijn ook de middelen op de begroting van de GGD gerekend ten behoeve van Veilig Thuis. De bijdragen worden ingezet voor de financiering van Veilig Thuis, preventieactiviteiten, ambulante hulpverlening, tijdelijk huisverbod en veilige opvang. Daarnaast dient het budget voor investeringen en het op orde hebben en houden van de randvoorwaarden.

Als gevolg van de herverdeling van de duvo zal de regio Amsterdam-Amstelland met ingang van 2015 extra middelen ontvangen. Dit bedrag loopt op van € 1,7 miljoen in 2015 tot € 3,4 miljoen in 2018. De reden voor de herverdeling is de koppeling van middelen aan de zorgzwaarte per regio, met

als onderliggend doel het stelsel flexibeler en toekomstbestendig te maken.³³ Behalve herverdeling is er ook sprake van uitbreiding van het landelijk budget met 10 miljoen euro. Aan de inzet van deze middelen zijn eisen gesteld, die in een brief van de VNG³⁴, namens de wethouders van de 35 centrumgemeenten bekrachtigd zijn. Het gaat onder meer om de volgende zaken:

- Een landelijk toereikend stelsel van veilige opvangplaatsen moet blijven bestaan. Door afbouw van opvangplaatsen elders zal de vraag in onze regio toenemen, hiervoor zijn extra middelen nodig.
- De kwaliteit van de hulpverlening moet omhoog, met voldoende hulp aan alle kinderen in de opvang.
- Er moet een landelijk dekkend stelsel van multidisciplinaire centra komen, onder meer voor de hulpverlening aan slachtoffers van seksueel geweld.

De extra middelen geven daarnaast ruimte voor uitvoering van de prioriteiten benoemd in de regioaanpak voor de komende jaren.

In onderstaand overzicht zijn de financieringsbronnen en de inzet in 2015 op hoofdlijnen beschreven. Hierbij past de kanttekening dat 2015 een overgangsjaar is, waarin een incidentele exploitatiebegroting 2015 is opgesteld voor Veilig Thuis. In 2015 zal de organisatie van Veilig Thuis zijn definitieve beslag krijgen, waarmee vanaf 2016 een structurele begroting kan worden ingediend.

33 Beleidsbrief Ministerie van VWS, Aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties, december 2011.

34 Brief VNG, kwaliteitsimpuls vrouwenopvang en huiselijk geweld, juni 2014.

Financieringsbronnen	Bedrag 2015	Toelichting
Decentralisatie-uitkering vrouwenopvang (duvo)	10,4	Voor regionale inzet aanpak huiselijk geweld
Jeugdhulpgelden	2,8	Beschikbaar voor Veilig Thuis
Gemeentelijke middelen Amsterdam	4,7	Begroting GGD voor Veilig Thuis, tijdelijk huisverbod en preventie
Gemeentelijke middelen Amstellandgemeenten	0,3	Ambulante hulpverlening, tijdelijk huisverbod en preventie
Uitbreiding duvo	0,2	Onderdeel bestedingsvoorstel duvo 2015
Totaal	18,4	

Schema 1: Financieringsbronnen en bedragen (afgerond en uitgedrukt in € miljoen)

Inzet financiering	Bedrag 2015	Toelichting
<i>Regionaal</i>		
Veilig Thuis	6,7	Incidentele exploitatiebegroting 2015
Opvang	4,6	Noodbed- crisis- en vervolgovang mét kindhulpverlening
Projecten en randvoorwaarden	0,4	
<i>Amstellandgemeenten</i>		
Ambulante hulpverlening, huisverbod en preventie/signaleren/melden	0,7	Duvo en aanvulling eigen middelen
<i>Amsterdam</i>		
Ambulante hulpverlening	1,8	
Tijdelijk huisverbod	1,7	
Preventie/signaleren/melden	0,8	
<i>Nieuw beleid</i>		
Inzet uitbreiding duvo	1,7	Zie toelichting paragraaf 5.3
Totaal	18,4	

Schema 2: Inzet van middelen en bedragen (afgerond en uitgedrukt in € miljoen)

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht verantwoordelijkheden en taken op hoofdlijnen

Activiteit	Gemeentelijk/lokaal	Regionaal	Boven regionaal
Veilig Thuis: niet wettelijke taken		x	
<i>Preventie en voorlichting</i>			
Preventieplan		x	
Preventie algemeen		x	
Doelgroepgerichte en wijkgerichte preventie	x		
<i>Signaleren en melden</i>			
Signaleren, melden en actie ondernemen	x	(x)	
<i>Onderzoeken en analyseren</i>			
Triage en weging lokale signalen	x		
Triage en weging politie(zorg)meldingen en meldingen conform Meldcode		x	
Toewijzen casusregie Veilig Thuis meldingen		x	
Opstellen integraal plan	x		
Opstellen integraal plan met drang	(x)	x	
Inzetten RvK		x	
<i>Interventie en nazorg</i>			
Ambulante begeleidingstrajecten	x		
Ambulante trajecten gespecialiseerd		x	
Behandeling ³⁵	Niet gemeentelijk gefinancierd		
Aanbod AWARE		x	
Casusregie/zorgcoördinatie regulier	x		
Casusregie/zorgcoördinatie complex		x	
THV Onderzoek en opleggen Ondertekening burgemeester Besluit tot al of niet verlengen Systeemgesprek en opstellen zorg en veiligheidsplan Uitvoering zorgplan	In 2015 voortzetting conform huidige werkwijze, In 2015 onderzoek naar positionering in relatie tot Veilig Thuis		
Opvang		x	
Opvang specifieke groepen buiten regio			x
<i>Overig</i>			
Procesregie		x	
Monitoring	x	x	
Deskundigheidsbevordering	x	x	

35 Hier wordt bedoeld op niet gemeentelijk gefinancierde GGZ-trajecten.

Bijlage 2: Aanzet onderwerpen regionale ontwikkelingsagenda 2015 e.v.

VEILIG THUIS

- voorstellen voor en besluitvorming over definitieve organisatie van Veilig Thuis, waarbij ook overige (ontwikkel)taken van Veilig Thuis onderdeel van zijn. Het betreft:
 - invulling van expertteams,
 - onderzoek naar haalbaarheid van een Family Justice Center,
 - verhouding van Veilig Thuis tot actiecentrum Veilig,
 - relatie met Taskforce Kindermishandeling en seksueel misbruik.
- ontwikkeling naar 'centrum seksueel geweld' en aansluiting Veilig Thuis.

PREVENTIE

- preventieplan met kaders voor lokale en regionale preventieactiviteiten,
- betrekken van zelforganisaties en/of ervaringsdeskundigen bij inzet preventie.

SIGNALEREN EN MELDEN

- ondersteunend deskundigheidsprogramma voor professionals en voor aandachtsfunctionarissen in het bijzonder met aandacht voor:
 - signaleren,
 - bespreekbaar maken van signalen,
 - verduidelijken routes bij bespreekbaar maken van signalen,
 - aanpakken van handelingsverlegenheid,
 - genderspecten bij huiselijk geweld,
 - culturele verschillen en opvattingen over homoseksualiteit, transgender etc.,
 - etc.
- inzichtelijk maken van aanbod scholing en deskundigheidsbevordering,
- gedragslijn voor handelen bij (vermoedens van) kindermishandeling,
- inzicht in beschikbaarheid, eventuele hiaten in deskundigheid van aandachtsfunctionarissen,
- afspraken met vrijwilligersorganisaties over handelen conform Wet meldcode,
- afspraken met organisaties die niet onder Wet meldcode vallen over handelen conform Wet meldcode,
- toezichthoudende rol gemeenten op toepassing Wet meldcode.

ONDERZOEKEN EN ANALYSEREN

- model toepassen voor diagnostisch onderzoek,
- protocol uitvoering triage en weging voor meldingen Veilig Thuis,
- formaliseren samenwerkingsafspraken met politie, Openbaar Ministerie en reclassering.

INTERVENTIE EN NAZORG

- deskundigheidsbevordering (zie boven),
- start Oranjehuis.

RANDVOORWAARDEN

- continuïteit in aanbod deskundigheidsbevordering,
- ontwikkeling en uitbouw van een regionaal expertisecentrum,
- nadere voorstellen rond cliëntparticipatie,
- onderzoek Family Justice Centre,
- voorstellen voor kwaliteitsonderzoek/monitor en klachtenbeleid.

BESTURING EN FINANCIËN

- inrichting monitor voor de regioaanpak.

Bijlage 3: Deelnemende organisaties

(drie expertmeetings en één conferentie)

- Gemeente Amsterdam
- Gemeente Amstelveen
- Gemeente Uithoorn
- Gemeente Ouder-Amstel
- Gemeente Aalsmeer
- Gemeente Diemen
- GGD
- JBRA
- JBRA/AMK
- BlijfGroep
- SHGA
- Vita Welzijn
- Raad voor de Kinderbescherming
- Politie Amsterdam
- Openbaar Ministerie
- Reclassering (namens deze Reclassering Nederland)
- De Waag (GGZ)
- In Geest (GGZ)
- Taskforce Kindermishandeling
- Mentrum
- OLVG
- AMC
- VUMC
- Sint Lucas Andreas ziekenhuis
- Samen Doen
- Huisartsenpost Amsterdam
- Centram
- Project GO
- ROC Top
- Stichting Home Empowerment
- VNG
- Altra
- Cliëntenraad Blijfgroep
- Cliëntenraad DWI
- WMO-raad Aalsmeer
- Cliëntbelang
- Cliëntenraad MEE
- Stichting Alexander
- Stichting Zijweg
- Vluchtelingenorganisaties
- Cliëntvertegenwoordigers

Bijlage 4: Begrippenlijst

AWARE

Alarmeringssysteem dat wordt ingezet ter bestrijding van huiselijk geweld. De naam van het systeem is een afkorting voor Abused Women's Active Response Emergency. Het systeem wordt vooral gebruikt om vrouwen te beschermen tegen dreigend geweld van (ex-)partners. Vrouwen die bedreigd worden door (ex-)partners, kunnen deelnemen aan dit systeem. Ze krijgen dan een speciaal apparaat (een aware-kastje) waarmee ze met een enkele druk op de knop de politie waarschuwen. De politie ontvangt dan een alarmmelding waarbij alle belangrijke gegevens, zoals de NAW-gegevens van de bedreigde persoon, de bedreiger en achtergronden, direct bekend zijn. De politie handelt een dergelijke aware-melding met hoge prioriteit af volgens een vast protocol en gaat direct naar de locatie van de bedreigde persoon.

CASUSREGIE

De verantwoordelijkheid voor het (doen) uitvoeren van het integrale plan van aanpak (veiligheid, herstel en nazorg), voor de coördinatie van hulpverlening aan de leden van het gezin of huishouden (de direct betrokkenen) en voor het onderhouden van het contact met de direct betrokkenen over het verloop van de hulpverlening en over het behalen van de doelen van het veiligheidsplan en het herstelplan.

N.B. In de praktijk kunnen vergelijkbare termen worden gehanteerd zoals bijv. zorgcoördinatie, aanspreekpunt etc.

DRANG

De vooraf besproken gevolgen voor een of meer direct betrokkenen bij het niet nakomen van afspraken in het kader van het stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

DWANGMAATREGELEN

Maatregelen die zonder instemming van betrokkene door de rechter, de Officier van Justitie of de burgemeester kunnen worden opgelegd.

EÉN GEZIN, EÉN PLAN, EÉN REGISSEUR

Een plan waarin de verschillende problemen van alle leden van het gezin of huishouden in hun onderlinge samenhang worden gezien en waarbij betrokkenen en professionals zich committeren aan een aanpak vanuit een gedeelde visie en een nauw op elkaar afgestemde

uitvoering. Een regisseur, aangewezen door een van de betrokken organisaties coördineert.

EIGEN KRACHT

Het principe waarbij voor zover mogelijk en verantwoord in een oplossingsgerichte benadering wordt aangesloten bij de sterke kanten en vaardigheden van het individu en zijn sociale omgeving en waarbij er wordt ingezet om die sterke kanten en vaardigheden te versterken door ze verder te (helpen) ontwikkelen.

GEZIN OF HUISHOUDEN

Personen die in een gezinsverband leven of hebben geleefd of die een gezamenlijke huishouding voeren of hebben gevoerd.

HUISELIJK GEWELD

Lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld of bedreiging daarmee door iemand uit de huiselijke kring. (art. 1 Wmo 2015)

Met 'huiselijke kring' worden (ex-)partners, familieleden en huisvrienden bedoeld. Het woord huiselijk verwijst niet naar de plaats van het delict (kan zowel binnenshuis als buitenshuis) maar naar de relatie tussen pleger en slachtoffer. Bij huiselijk geweld kan het gaan om lichamelijk, psychisch en/of seksueel geweld. Het kan de vorm aannemen van (ex-)partnergeweld, eengerelateerd geweld, kindermishandeling, huwelijksdwang en achterlating, geweld tegen of verwaarlozing van ouderen of geweld tegen ouders en achterlating.³⁶

INTEGRAAL WERKEN

Betrokken partners bij de uitvoering van het plan van aanpak stemmen hun activiteiten onderling af en koppelen terug naar de casusregisseur over de voortgang in de uitvoering.

KINDERMISHANDELING

Elke vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van

³⁶ Gemeentelijke visie 'Een veilig thuis', pag. 13; huwelijksdwang en achterlating is toegevoegd.

afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.³⁷

Het gaat hierbij om: seksuele mishandeling, fysieke mishandeling, emotionele/psychische mishandeling, fysieke verwaarlozing, emotionele/psychische verwaarlozing en getuige zijn van partnergeweld.

LOKALE TEAMS

Verzamelnaam voor professionals in de buurt of wijk die casusregie kunnen leveren en/of een bijdrage leveren in de uitvoering van het plan van aanpak om geweld duurzaam te stoppen. Voorbeelden zijn ouder-kindteams, Samen Doen, lokaal team, wijkzorg, maatschappelijke dienstverlening etc.

SYSTEEMGERICHT WERKEN

Hulpverlening waarbij de problematiek of de hulpvraag van het individu wordt beschouwd en behandeld in samenhang met de problemen van alle andere leden van het gezin of huishouden waartoe hij/zij behoort.

TRIAGE

Besluitvorming door Veilig Thuis over de vervolgacties die naar aanleiding van een melding uitgevoerd kunnen worden en over de vraag waar de verantwoordelijkheid voor de verdere aanpak van de melding terecht komt: professional, lokaal team of organisatie.

VEILIG THUIS

Met ingang van 1 januari 2015 de regionale frontoffice voor de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling met als wettelijke taken:

- advies geven,
- meldingen verwerken,
- onderzoek uitvoeren,
- zorgen voor samenhang met andere organisaties en lokale inbedding.

Veilig Thuis is de samenvoeging van de advies- en steunpunten Huiselijk Geweld (SHG's), het Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK), meldpunt seksueel geweld en meldpunt eengerelateerd geweld.

³⁷ Art. 1.1 Jeugdwet.

Bijlage 5: Bronnen

- 'Een veilig thuis', gemeentelijke visie op de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, juni 2013.
- Doorbreken geweldspatroom vraag gespecialiseerde hulp, onderzoek naar effectiviteit van de aanpak huiselijk geweld in de G4, Verwey-Jonker Instituut, mei 2014.
- Uitvoeringsplan aanpak seksueel geweld Amsterdam 2013-2014.
- Preventie van kindermishandeling in gemeenten, van papier naar werkelijkheid, Kinderombudsman, mei 2014.
- Actieplan aanpak Kindermishandeling 'Kinderen Veilig 2012 - 2016, Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2011.
- Meldcode HG en KM, gebruik meldcode in de regio A'dam, O&S april 2014.
- Opvolging van incidenten huiselijk geweld in Amsterdam, Regioplan, 2013.
- Effectief uit huis geplaatst, Effectevaluatie van de Wet tijdelijk huisverbod, Regioplan augustus 2013.
- Factsheet Huiselijk geweld: aard en omvang, gevolgen, hulpverlening en aanpak, Movisie, mei 2011.
- Jaarverslag SHGA 2013.
- Jaarrapportages 2012-2013 SHG Amstelland.
- Programma van Eisen Advies- en meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK) Amsterdam-Amstelland, juni 2013.
- Collegebesluiten dd. 4 maart 2014 en 14 juni 2014 inzake vorming AMHK (Veilig Thuis).
- Actieprogramma Ketenaanpak Eergerelateerd Geweld in Amsterdam, 2008.
- Eergerelateerd geweld in Amsterdam, het convenant geëvalueerd, Regioplan februari 2013.
- Huiselijk geweld en kindermishandeling in kaart, GGD Amsterdam, juli 2014.
- Actieplan 'Kinderen Veilig', aanpak kindermishandeling 2012 - 2016, Ministeries van VWS en Justitie en Veiligheid.
- Huiselijk Geweld door kinderen en jongeren tegen hun ouders, Movisie/TNO, 2014.